

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра іспанської і новогрецької філології та перекладу

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему:

**«ПЕРЕДАЧА ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ТА ПРИЙОМИ
ВИРАЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РЕПЛІК НА МАТЕРІАЛІ
ПЕРЕКЛАДУ ІСПАНСЬКИХ ДРАМАТУРГІЧНИХ ТВОРІВ НА
УКРАЇНСЬКУ МОВУ»**

Студентки групи ММЛі 01-23
спеціальність 035 Філологія.
спеціалізація 035.051 Романські мови і
літератури (переклад включно),
перша – іспанська
освітньо-професійна програма
Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі
студії та міжкультурна комунікація
(іспанська мова і друга іноземна мова)
Шевченко Поліни Андріївни
Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
Бобчинець Л.І.

Допущено до захисту
«___» _____ року
Завідувач кафедри

Залеснова О. В.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD NACIONAL LINGÜÍSTICA DE KIEV
Departamento de Filología Hispánica, Neogriega y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER
sobre el tema:

**"TRANSMISIÓN DEL DISCURSO DIALOGADO Y MÉTODOS DE
EXPRESIÓN DE LA INTERCONEXIÓN DE RÉPLICAS A BASE DE
TRADUCCIÓN DE OBRAS DRAMÁTICAS ESPAÑOLAS AL
UCRANIANO"**

Shevchenko Polina

Estudiante del grupo MMli 01-23

Facultad de Filología Románica y
Traducción

Educación presencial

Especialidad **035.051 Lenguas
románicas y literatura (traducción
incluida), primera lengua - español**

Tutora académica:

Candidato a Doctor en Filología,
L. Bobchynets

Kyiv – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1	
ДІАЛОГ У ДРАМІ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ.....	9
1.1 Діалогічне мовлення як предмет лінгвістичних досліджень.....	9
1.2 Драматургічний текст як об'єкт перекладу.....	12
1.3. Діалог в контексті перекладознавства.....	17
1.3.1 Особливості передачі драматичних діалогів під час перекладу....	21
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2	
ЛІНГВІСТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ІСПАНСЬКИХ ДРАМАТУРГІЧНИХ ТВОРІВ.....	28
2.1 Специфіка діалогічного мовлення в іспанській драматургії, його функції.....	28
2.1.1 Характерні риси та лінгвістичні особливості іспанського діалогу.....	33
2.2. Особливості діалогічного мовлення в українській драматургії.....	39
Висновки до розділу 2.....	46
РОЗДІЛ 3	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	48
3.1 Аналіз лексичних трансформацій при перекладі діалогічного мовлення.....	48
3.2 Аналіз граматичних трансформацій при перекладі діалогічного мовлення.....	53

3.3 Застосування перекладацьких трансформацій при перекладі діалогічного мовлення.....	58
Висновки до розділу 3.....	73
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ІЛЮСТРАТИВНІ ДЖЕРЕЛА.....	83
RESUMEN.....	84

ВСТУП

Популярність іспанської мови та культури в Україні створює сприятливі умови для інтродукції сучасних іспанських драматургічних творів в український культурний простір. Переклад драматургічних текстів – це мистецтво, яке полягає не лише у передачі змісту, але й у збереженні стилістичної багатогранності, емоційної насиченості та культурних нюансів оригіналу.

Діалогічне мовлення в драматургії є не лише способом передачі інформації, а й складною системою взаємодії персонажів, що формує сюжет, розкриває характери та створює атмосферу твору. Дослідження дозволяє глибше зрозуміти мовні особливості, такі як побудова речень і вибір лексики, розширити знання про специфіку драматургічного тексту та його відмінності від інших жанрів, а також збагачує теорію перекладу, допомагаючи розробити нові методи для точного відтворення змісту й стилю оригіналу.

Живе мовлення, як відомо, насичене емоціями, які відбиваються в інтонації, темпі мови, а також у невербальних засобах спілкування. Нездатність розпізнавати та адекватно реагувати на ці емоційні нюанси свідчить про певні обмеження в комунікативній компетентності. Сучасна лінгвістика приділяє значну увагу вивченню мовного спілкування. Дослідники прагнуть зрозуміти, як люди будують свої висловлювання, які мети вони при цьому переслідують, як їхні слова впливають на співрозмовників та які фактори впливають на успішність комунікації. Раніше дослідники зосереджувалися на аналізі окремих мовних одиниць, не враховуючи контекст і мету спілкування. Сучасні дослідження доводять, що для розуміння мовлення необхідно враховувати не тільки лінгвістичні, але й прагматичні аспекти, тобто наміри мовця, контекст спілкування та реакцію співрозмовника. Особливо важливим для вивчення мовного спілкування є аналіз діалогів. Саме в діалозі ми можемо спостерігати, як

люди взаємодіють, як вони будують свої висловлювання в залежності від реакції співрозмовника. Такий підхід дозволяє виявити різноманітні стратегії мовного спілкування та зрозуміти, як мова використовується для досягнення певних цілей.

Актуальність теми полягає у зростанні інтересу до іспанської драматургії, що стимулює культурний обмін. Складність перекладу діалогів, які відображають емоції та характер персонажів, вимагає дослідження перекладацьких прийомів для забезпечення адекватності та якості. Дослідження також враховує культурні специфіки, що можуть вплинути на сприйняття тексту. Ця тема є важливою для розвитку перекладознавства і міжкультурної комунікації.

Мета роботи: Аналіз особливостей передачі діалогічного мовлення в іспанських драматургічних творах на українську мову, визначення найбільш ефективних прийомів вираження взаємозв'язку реплік.

Об'єкт дослідження: Діалогічне мовлення в іспанських драматургічних творах.

Предмет дослідження: Прийоми вираження взаємозв'язку реплік у перекладі іспанських драматургічних творів на українську мову.

У рамках роботи передбачається вирішити такі **завдання**:

1. Проаналізувати особливості діалогічного мовлення в іспанських драматургічних творах.
2. Дослідити, як сучасні перекладачі передають особливості сучасної іспанської драматургії, зокрема, використання нестандартної лексики, діалектів та інших мовних засобів.
3. Розглянути культурні аспекти, які впливають на переклад діалогів, і їх значення для сприйняття перекладених творів.
4. Провести аналіз лексичних, стилістичних та граматичних особливостей діалогів у драматичному творі.

5. Визначити основні типи лексико-граматичних трансформацій, які застосовуються при перекладі діалогів іспанських драматургічних творі.

У дослідженні використовувалися наступні **методи**: Аналіз тексту, компаративний метод, контент-аналіз, метод інтерпретації, емпіричний метод, порівняльно-історичний метод.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному аналізі діалогічного мовлення в драматичних текстах іспанських авторів та їхньому перекладі на українську мову. Дістало подальший розвиток вивчення взаємозв'язку між мовленнєвими та невербальними елементами, що дозволяє глибше зрозуміти роль контексту у передачі емоцій та значень у драматичному діалозі.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в двох основних аспектах:

1. Отримані в роботі результати становлять певний внесок до загальної теорії перекладу, зіставного мовознавства та теоретичної граматики іспанської та української мов. Вивчення специфіки діалогічного мовлення у драматичних текстах дозволяє глибше зрозуміти механізми міжкультурної комунікації та перекладу, а також взаємозв'язок між мовленнєвими та невербальними елементами, що збагачує теоретичні основи цих дисциплін.
2. Лінгво-дидактичне спрямування. Результати дослідження можуть бути використані у викладанні практичного курсу перекладу у вищій школі, зокрема в курсах, що стосуються теоретичної граматики іноземних та української мов. Це включає вивчення розділів, таких як "Діалог", "Категорія модальності", а також комунікативних аспектів мовлення. Розроблені підходи можуть слугувати основою

для створення навчальних матеріалів, що сприятимуть підвищенню якості підготовки спеціалістів у галузі перекладу та мовознавства.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списку використаних джерел та резюме.

РОЗДІЛ 1

ДІАЛОГ У ДРАМІ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

1.1 Діалогічне мовлення як предмет лінгвістичних досліджень

Діалог (від грецьк. Διάλογος - розмова, бесіда) - в античній філософії метод знаходження істини за допомогою певних питань і методичного знаходження на них відповідей (Сократ, Платон) [24, с.161] Монологічний текст – це форма мовлення, де одна особа викладає свої думки в усній або письмовій формі, причому адресат або не одразу реагує, або взагалі може бути лише умовно присутнім. Такий текст має лінійну структуру, без переривання іншими висловлюваннями. У діалогічному тексті, навпаки, відбувається чергування висловлювань між кількома учасниками, створюючи альтернативний ланцюжок спілкування. Основою діалогу є взаємодія, де кожне висловлювання сприймається, обмірковується та отримує відповідь, що визначає структуру і характер діалогу. Діалогічний акт мовлення не обмежується лише говорінням чи слуханням; це інтегрований процес, де обидва види мовленнєвої діяльності тісно переплітаються. Важливими ознаками діалогу є цілеспрямованість і наявність наміру у мовця, який може бути явним або прихованим. Це може бути інформація, питання, порада, наказ або інший вид повідомлення, який спонукає співрозмовника до певних мовленнєвих дій. Для досягнення своєї мети кожен учасник реалізує свій намір, керуючись правилами ведення розмови. Ці правила включають подання повідомлень у певних порціях, відповідність темі розмови та забезпечення зрозумілості і послідовності мовлення. [1, с.56]

У сучасному мовознавстві немає єдиного визначення діалогу. Найпоширенішим є трактування, що це «розмова, низка висловлювань двох або більше осіб на певну тему» [9, р109-120]. «Така ситуативно-композиційна форма мовлення, коли мовець і слухач

перебувають у безпосередньому словесному контакті, а комунікативний процес становить активну мовленнєву взаємодію: висловлення (репліки) одного змінюються висловленнями (репліками) другого, мовець і слухач постійно обмінюються ролями. Кількість учасників мовленнєвого процесу – два, іноді кілька (полілог)» [8, с.179]. Сучасні мовознавчі дослідження розглядають поняття "діалог" як багатоаспектне. З одного боку, діалог трактується як будь-який функціональний різновид мовлення, що охоплює широкий спектр комунікативних ситуацій. З іншого боку, діалог розглядається у вузькому значенні, як особливий тип тексту, який має свої лінгвістичні характеристики і відрізняється від інших текстових категорій.

Діалогічне мовлення – це багатогранний феномен, який характеризується низкою специфічних лінгвістичних особливостей, що відрізняють його від монологічного мовлення. Еліптичність, контекстуальні розриви, повторення, використання стислих форм та дискурсивних маркерів – все це свідчить про динамічність і спонтанність діалогу. Розуміння діалогу залежить не лише від знання мови, а й від багатьох інших факторів, таких як спільні знання співрозмовників, їхня здатність створювати і оновлювати спільні ментальні простори, а також невербальні засоби комунікації та ситуація спілкування. Концепція ментальних просторів, запропонована Факоньєром і Тернером, пояснює, як співрозмовники створюють спільне розуміння ситуації. Ментальні простори – це динамічні структури, які формуються в процесі спілкування і дозволяють учасникам діалогу розуміти один одного. Вивчення діалогічного мовлення має важливе значення для розвитку лінгвістики, психології та інших гуманітарних наук, відкриваючи нові перспективи для дослідження мови та мислення [22].

У сучасній філософії діалогічність набуває значення універсальної форми відносин "Я - Ти", яка слугує засобом дослідження сутності людини

та визначення її справжнього призначення в житті. Цей підхід, започаткований у XIX столітті роботами Фюрбаха та Гумбольдта [24, с.69], отримав подальший розвиток у працях таких філософів, як Бубер і Левінас [2]. Діалогічна філософія відкидає принцип тотальності, оскільки він не здатен виразити справжню природу людського буття. Вона шукає "третій шлях" між ідеалом об'єктивності та картезіанським зведенням індивідуальності до ізольованого "Я", яке не має зв'язку з іншими. Згідно з цією філософією, існування людини завжди є "співбуттям" з іншими, де істина про людину розкривається через аналіз зустрічей, що виводять її в діалогічний вимір [23, с.181].

Дослідження сутності діалогічності охоплює різні напрями, включаючи вивчення форм та вимірів діалогу, а також розробку спеціального термінологічного апарату. Бубер, наприклад, вивчає проблему діалогу в трьох основних вимірах: між людиною та іншими людьми, між людиною та світом, і між людиною та Богом, де останній виступає як вічне "Ти", що є точкою перетину всіх людських відносин. Левінас, продовжуючи ідеї Бубера, зберігає релігійний контекст діалогічності, але додає нові аспекти, зокрема розрізнення антропологічного, психологічного та соціального вимірів діалогічного простору, а також вводить поняття асиметрії діалогічних відносин. [15, с. 327].

Діалог – це багатогранний процес, що характеризується різноманітністю функцій (запит інформації, пропозиції, обмін думками) та специфічними мовними засобами. Важливою особливістю діалогу є його тісний зв'язок із ситуацією спілкування. Синтаксична структура, інтонація, лексичні засоби та інші мовні одиниці в діалозі визначаються не лише змістом висловлювання, але й його функцією в загальній структурі діалогу.

Отже, діалогічний дискурс можна визначити як двосторонній процес мислення та мовлення між комунікантами, відображений у діалогічному тексті та вбудований у широкий контекст (ситуативно-комунікативний, соціокультурний, когнітивно-психологічний). Вчені (Л. Р. Безугла, В.І. Лагутін, Є.І. Морозова, та ін.) підкреслюють такі характерні риси діалогічного дискурсу [6, с.191-194]:

- наявність мовця й адресата;
- зміна комунікативних ролей;
- складність лінійного розгортання;
- тематична єдність;
- спонтанність;
- шаблонність взаємодії;
- імпліцитність вираження;
- усна форма;
- невербальні засоби;
- ситуативна прив'язаність;
- національна специфіка.

1.2 Драматургічний текст як об'єкт перекладу

За Л. Волковою драматургія (грец. *dramaturgia*), або драма один з трьох основних літературних родів поряд з епосом і лірикою, які були окреслені ще в античній греції. Її особливість полягає у тому, що вона поєднує в собі літературний і театральний аспекти, тобто призначена не лише для читання, а й для сценічного втілення. Арістотель – один з перших мислителів, хто дав наукове визначення драмі. Згідно з його теорією, драма – це зображення важливої і завершеної дії, яка викликає у глядачів співчуття і страх, очищаючи таким чином їхні почуття. Цей принцип єдності дії, який сформулював Арістотель, став основоположним для подальшого розвитку драматургії. Ключовим принципом драматургії є

єдність дії. Всі події в драматичному творі повинні бути пов'язані між собою і підпорядковані єдиній меті. Цей принцип розвивали такі мислителі, як Н. Буало, Ф. Шиллер, Гегель та інші. Вони підкреслювали, що драма – це не просто оповідь, а дія, в якій кожен персонаж відіграє свою роль і рухає сюжет вперед [5].

Друга настанова Арістотеля стосується драматичного вузла – сукупності обставин, які створюють перешкоди на шляху досягнення героями своїх цілей. Цей вузол є рушійною силою сюжету, породжуючи конфлікти, інтриги та динаміку дії. Без драматичного вузла неможлива саме існування драми.

За визначенням М.О. Павлова, драматургічний текст – це письмовий художній твір, первинно призначений для сценічної інтерпретації. Ця особливість визначає його специфіку: на відміну від інших літературних жанрів, драматургічний текст орієнтований на подвійне сприйняття – спочатку візуальне (при читанні), а потім аудіовізуальне (під час театральної постановки) [17, с.32]

Сучасні дослідники перекладу визнають, що драматургічний текст вимагає специфічного підходу, який виходить за межі традиційного художнього перекладу. Переклад для театру – це багатогранний процес, що включає не лише передачу змісту, а й збереження стилю, ритму, інтонації та інших елементів, необхідних для сценічного втілення.

С. Баснетт підкреслює, що переклад для театру – це малодосліджена галузь. Незважаючи на зростаючий інтерес до цього питання, існують значні труднощі в дослідженні цього виду перекладу [18, pp. 90-108].

Аналізуючи драматичний текст, важливо звернути увагу як на його мовну структуру (діалоги, монологи), так і на невербальні елементи

(міміка, жести). Основною формою мовлення в драмі є діалог, проте монолог також відіграє важливу роль, особливо в одноактних виставах. Мова в драмі – це не просто набір слів, а інструмент, за допомогою якого персонажі діють і взаємодіють. Перекладач повинен не тільки передати зміст тексту, але й зберегти його стилістичні особливості, щоб забезпечити максимальний сценічний ефект [60].

Драматургічний текст функціонує на двох рівнях: внутрішньому (між персонажами) та зовнішньому (між автором і аудиторією). Перекладач драматичних творів повинен враховувати обидва ці рівні. Діалоги в п'єсі, як правило, мають на меті передачу інформації між персонажами, а не пряме звернення до глядача. Однак, для успішної постановки важливо, щоб діалоги були не тільки змістовними, але й звучали природно [61].

Придатність драматичного твору для сценічної постановки залежить від того, як побудовані речення і наскільки вони виразні. Іноді, щоб досягти необхідного ефекту, до роботи залучають режисерів і акторів. Перекладач драматичних творів повинен володіти знаннями театрального мистецтва, щоб переклад не втратив своєї сценічності. Одним з найскладніших завдань при перекладі драматичних творів є пошук балансу між текстовою виразністю і позатекстовими елементами, такими як міміка, жести, декорації. Недостатню емоційність тексту не можна компенсувати лише словами, необхідно підбирати такі формулювання, які б відповідали загальній атмосфері сцени [42, р.3-9]

Придатність драматичного тексту для сценічної постановки залежить від його ритмічної структури, яку ввела термін "ритмічна прогресія п'єси" дослідниця Мері Снелл-Горнбі [54]. Ця структура визначається змінами сцен, переходами від однієї форми мовлення до іншої

(наприклад, від прози до віршів) та особливостями ритму висловлювань. Перекладач повинен ретельно відтворити цю ритмічну структуру в перекладі, щоб передати не лише зміст п'єси, але й її форму, яка є невід'ємною частиною авторського задуму. Важливим аспектом є також загальна тривалість п'єси, після перекладу вона, зазвичай виходить довша і це впливає на сприйняття глядачем.

Репліки та дії актора є інструментом створення образу персонажа. Тому перекладач повинен підбирати такі мовні засоби, які б адекватно передавали психологічний портрет героя в контексті культури перекладу. Для цього необхідно володіти глибоким розумінням як культури оригіналу, так і культури, на яку здійснюється переклад. На відміну від автора, який інтуїтивно передає психологічні особливості своїх персонажів, перекладач свідомо переносить їх на інший культурний ґрунт.

У драматичних текстах переплітаються різні ідеї, посилання на інші твори та культурні символи. Цей феномен називається інтертекстуальністю. Це означає, що кожен текст складається з шматочків інших текстів, як мозаїка. Автори використовують цитати, алюзії та інші літературні прийоми, щоб створити нові твори на основі старих. Тому, коли ми читаємо п'єсу, ми бачимо не лише те, що написано на сторінці, але й відчуваємо вплив багатьох інших творів і культурних контекстів.[34, р.173]

Сьогодні ми все частіше стикаємося з текстами, які поєднують в собі різні види інформації: текст, зображення, звуки. Це явище називається інтермедійністю. Театральна вистава – яскравий приклад інтермедійного тексту, який поєднує в собі літературний текст, музику, міміку, жести акторів, декорації та інші елементи. Таким чином, драматургічний

переклад – це не просто переклад тексту, а створення нового інтермедійного твору [41].

Сучасне перекладознавство стикається з проблемою визначення поняття "театральний текст". З одного боку, театральний текст – це літературний твір, призначений для сценічної постановки. З іншого боку, це комплекс взаємопов'язаних елементів (текст, музика, міміка, жести тощо). Через те, що все це пов'язане з перекладом драматургічних творів, не доцільно схилитися до однієї з позицій. За Л. В. Пономарено коли ми говоримо про театральну виставу, то маємо справу з кількома видами текстів [19, с.380-383]:

- Драматургічний текст – це оригінальна п'єса, написана автором.
- Сценічний текст – це вже готова версія п'єси, адаптована для конкретної постановки.
- Театральний текст – це те, що ми бачимо на сцені: слова, музика, рухи акторів, декорації тощо. Переклад для театру може бути спрямований на створення нового драматургічного тексту або на адаптацію вже існуючого для конкретної постановки.

Л. В. Пономарено також зазначає, що переклад драматургічного тексту можна розглядати з двох перспектив [20, с.380-383]:

- Театральний переклад – це переклад, спрямований на створення сценічного тексту, готового до постановки. Крім літературного перекладу, він включає в себе адаптацію тексту до конкретних умов постановки, врахування вимог режисера та акторів.
- Літературний переклад драматургічного тексту – це переклад, спрямований на створення самостійного літературного твору, який може бути опублікований. Хоча мета такого перекладу – збереження

літературних якостей оригіналу, перекладач все одно повинен враховувати потенційну сценічну реалізацію тексту.

Хоча слово "драма" найчастіше асоціюється з театром, це поняття набагато ширше. Драма – це фундамент для багатьох видів мистецтва, таких як театр, кіно, телебачення. Драматургія, як мистецтво створення драматичних творів, є основою для побудови сюжетів у різних видах екранних форм. Тобто, драма не обмежується лише сценічними виставами, а є універсальним інструментом для розповіді історій.

1.3 Діалог в контексті перекладознавства

Переклад діалогу – це складне завдання, оскільки діалог є відображенням реального спілкування людей, зі всіма його особливостями та нюансами. Він виступає як живий приклад того, як мова використовується в конкретних ситуаціях і відображає індивідуальність мовців. Щоб якісно перекласти текст, перекладач спочатку має повністю зануритися в нього, стати його частиною. Як зазначає Агнешка Корнеєнко, переклад – це не механічне перенесення слів з однієї мови на іншу, а творчий процес, який починається з глибокого розуміння оригіналу. Перекладач, подібно до читача, створює власну інтерпретацію тексту, що неминуче відрізняється від авторської [11]

Ключовим завданням перекладу є забезпечення еквівалентності між оригіналом і перекладом, тобто передача не лише змісту, але й стилю, емоційного забарвлення та інших важливих характеристик тексту. Діалоги, як одна з найважливіших складових багатьох літературних творів, потребують особливої уваги перекладача. Адже саме в діалогах проявляється індивідуальність персонажів, їхні соціальні ролі та культурні особливості. Тому перекладач повинен не лише точно передати зміст

діалогів, але й зберегти їхні стилістичні особливості, такі як діалекти, жаргони та індивідуальні мовні манери [13, р.209-225].

Переклад діалогів в художньому творі – це складне завдання, яке вимагає від перекладача не тільки лінгвістичних знань, а й глибокого розуміння літературних прийомів, культурних особливостей і психології персонажів. Діалоги в художньому тексті відрізняються від звичайної розмови тим, що вони існують у своєрідному вакуумі, створеному автором. Цей вакуум, або літературний світ, має свої власні правила, свою логіку та свою мову [43].

Відсутність єдиних основ для вказівок в художньому тексті створює додаткові труднощі для перекладача. На відміну від реального життя, де контекст часто зрозумілий з ситуації, в літературі персонажі можуть використовувати слова і вирази, значення яких зрозуміле лише їм або вузькому колу осіб. Авторські вкраплення, такі як ремарки, описи міміки і жестів, допомагають читачеві зрозуміти контекст діалогу, але водночас ускладнюють завдання перекладача. Внутрішні діалоги, які відображають думки і почуття персонажів, є особливо складними для перекладу, оскільки вони часто містять невимовлені слова, недомовки і асоціації [3, р.27-64]. Проблема еквівалентності в перекладі діалогів полягає в тому, що часто не існує точного відповідника в цільовій мові. Перекладач повинен шукати не формальну еквівалентність, а функціональну, тобто такий варіант перекладу, який би передав той самий ефект, що й оригінал. Це вимагає від перекладача глибокого знання обох мов і культур, а також творчого підходу до вирішення задач перекладу.

Перекладач, працюючи з текстом, повинен звертати особливу увагу на його зв'язність або іншими словами - когерентність. Питання когерентності досліджували О.П. Воробйова, Г.К. Кожевніков, О.О.

Потебня, О.О. Селіванова та інші. Когерентність тексту - це його логічна єдність, що досягається за допомогою різних мовних засобів. Вона забезпечує плавний перехід від однієї думки до іншої. Когезія, як частина когерентності, стосується конкретних мовних засобів, що забезпечують зв'язність між реченнями та абзацами. Для якісного перекладу важливо не тільки передати зміст тексту, але й зберегти його когерентність на всіх рівнях. Діалог є складовою тексту, що має найнижчий рівень когерентності [45].

Щоб провести глибокий аналіз зв'язності тексту та забезпечити її адекватне відтворення у перекладі, необхідно детально дослідити засоби когезії, які використовуються в оригіналі. Когезія, як сукупність формальних засобів зв'язку, забезпечує логічну єдність тексту та його цілісність. Для досягнення цієї мети автори використовують різноманітні лінгвістичні засоби, які можна умовно поділити на кілька груп [25]:

- Традиційно-граматичні засоби: сполучники, займенники, часові форми дієслова, які виражають логічні відношення між частинами речення та абзацами.
- Лексичні засоби: синоніми, антоніми, гіпоніми, повторення лексичних одиниць, які створюють семантичні поля та тематичні ряди.
- Стилистичні засоби: метафори, порівняння, епітети, які надають тексту емоційного забарвлення та створюють образність.
- Композиційно-структурні засоби: абзаци, розділи, які структурують текст і визначають логіку викладу.
- Дискурсивні маркери: слова та вирази, які вказують на послідовність викладу, причинно-наслідкові зв'язки, умови та інші логічні відношення.

Для перекладача важливо не лише ідентифікувати ці засоби, але й зрозуміти їхню функцію в конкретному контексті. Адже кожен засіб когезії виконує певну роль, сприяючи створенню цілісного тексту. Наприклад, повторення ключового слова може підкреслити його важливість, а метафора може створити емоційний образ [69, с.37]

Адекватний переклад діалогічного мовлення є одним з найскладніших завдань для перекладача. З одного боку, необхідно досягти точності передачі змісту, а з іншого – зберегти природність і автентичність діалогу. Складність полягає в тому, що діалоги зазвичай є імпровізованими, емоційно насиченими та контекстуально залежними [66]. Перекладач повинен не тільки володіти мовами, але й розуміти культурні особливості, тонкощі міжособистісного спілкування та вміти передавати невербальні компоненти. Крім того, важливо зберегти ритм і темп діалогу, щоб переклад звучав природно.

Ефективний переклад діалогів вимагає чіткого розуміння процесів сприйняття, інтерпретації та розуміння мови. Сприйняття діалогу передбачає не лише вилучення основного змісту, але й аналіз мовних конструкцій та їх функцій у конкретному контексті. Інтерпретація, у свою чергу, пов'язана з доповненням отриманої інформації власним досвідом та знаннями. Розуміння діалогу – це результат взаємодії сприйняття та інтерпретації, що дозволяє реципієнту відновити авторський задум. Перекладач повинен забезпечити, щоб читач перекладу міг адекватно реконструювати сенс вихідного тексту, враховуючи всі релевантні фактори, такі як ситуація спілкування, особистість мовця та загальний контекст [7].

Діалог – це особливий тип мовлення, що характеризується взаємозалежністю реплік. Кожна репліка є реакцією на попередню і водночас підготовкою до наступної. Структурно репліки можуть бути як

самостійними реченнями, так і їх частинами. Зв'язки між репліками можуть бути різноманітними: логічними, граматичними, стилістичними. Переклад діалогу – це складний процес, який вимагає від перекладача не тільки знання мов, але й розуміння механізмів побудови діалогу. Перекладач повинен не тільки передати зміст кожної репліки, але й зберегти її функцію в контексті діалогу, а також передати стилістичні особливості мовлення учасників [10].

1.3.1 Особливості передачі драматичних діалогів під час перекладу.

Драматичний дискурс є інструментом авторської індивідуалізації зображення дійсності. Через систему комунікативних актів, реалізованих у висловлюваннях персонажів, автор передає своє бачення світу, його проблем та ідеологічних установок. Синтаксичні, лексичні та фонетичні засоби, що складають основу мови персонажів, утворюють складну мовну систему, яка служить для досягнення комунікативних цілей автора.

Драма як літературний жанр має ряд специфічних ознак, які виокремлюють її серед інших жанрів. До зовнішніх ознак належать формальні елементи тексту (діалоги, поділ на частини, авторські ремарки), які забезпечують його сценічну реалізацію. Внутрішні ознаки пов'язані з вимогами театрального мистецтва і включають в себе конфлікт, динаміку дії, яскраву мову, а також певну ступінь умовності, яка може варіюватися в залежності від історико-культурного контексту [64].

Драматичний дискурс являє собою складну систему взаємодії суб'єктів, кожен з яких вносить свій внесок у створення і сприйняття драматичного твору. Учасники драматичного дискурсу (автор, перекладач, режисер, актори, критики, глядачі) пов'язані між собою різноманітними відносинами, які обумовлені організаційними факторами (вибір п'єси,

підбір акторів), специфікою комунікації (діалоги, монологи, авторські ремарки) [51]. Ця взаємодія відбувається в особливій сфері – сфері мистецтва, де важливу роль відіграють емоції, естетичні враження та інтелектуальні пошуки.

Специфіка драматичного дискурсу визначається сукупністю прагматичних і комунікативних компонентів. Прагматичний аспект пов'язаний з мотивами, цілями та стратегіями учасників дискурсу. Комунікативний аспект визначається комунікативним середовищем, каналами спілкування та режимом взаємодії. Такий комплексний підхід дозволяє розглядати драматичний дискурс як складну систему, в якій взаємодіють різноманітні фактори, що впливають на процес створення і сприйняття вистави [68].

Драматичний дискурс як інституційний дискурс характеризується специфічними ролями учасників, інституційним контекстом та хронотопом. Ролі учасників (драматург, режисер, актор тощо) визначаються їхніми функціями в процесі створення і сприйняття вистави. Інституційний контекст включає в себе різноманітні соціальні інститути (театр, студія, громадські організації), які визначають умови функціонування драматичного дискурсу. Хронотоп драматичного дискурсу характеризується специфічними місцями (театральна сцена, відкритий простір) та часом (вечірні вистави, фестивалі) [59].

Актуалізація драматичного дискурсу передбачає перехід від статичного тексту до динамічної системи, в якій взаємодіють вербальний і невербальний коди. Вербальний код реалізується через систему образів і тем, а невербальний – через символіку, яка виражається в різноманітних сенсорних кодах. Композиційна структура драматичного твору забезпечує

єдність вербального і невербального компонентів, а актуалізація ремарок і реплік сприяє динаміці драматичного дискурсу [55].

Драматичний текст відрізняється від прозаїчного тим, що мова в ньому представлена виключно діалогами персонажів. Авторські висловлювання обмежені паратекстом, який включає в себе заголовок і ремарки. Ремарки, в свою чергу, поділяються на власне ремарки та квазі-ремарки, які виконують перформативну функцію. Обмеження авторського мовлення призводить до того, що на персонажів покладається більша відповідальність за передачу інформації. Мова персонажів у драмі характеризується простотою синтаксичних конструкцій, що сприяє створенню ілюзії спонтанності комунікації [4].

Мовленнєва поведінка персонажів драми тісно пов'язана з їхніми соціальними ролями та комунікативними цілями. Аналіз мовлення дозволяє виявити, як мова використовується для передачі інформації, самовираження, впливу на співрозмовника та досягнення інших цілей. Кожен персонаж має свій унікальний мовленнєвий репертуар, який він використовує для створення свого образу і взаємодії з іншими персонажами [33].

Ефективність передачі прагматичної функції в перекладі залежить від багатьох чинників, зокрема від вміння перекладача відібрати такі мовні засоби, які дозволять досягти того ж ефекту, що й в оригіналі. Особливу увагу слід приділяти стилістичним особливостям тексту, таким як використання розмовної та експресивної лексики, яка допомагає автору створити яскраві образи персонажів та передати атмосферу твору [12, с.181-184].

Розмовні конструкції в драматичних творах відіграють важливу роль у моделюванні відносин між персонажами, надаючи діалогам

природності та автентичності. Ідіоматичні вирази та фразеологізми є важливими інструментами характеристики персонажів, оскільки вони несуть в собі інформацію про їхній соціальний статус, освіту, емоційний стан та інші індивідуальні особливості. Переклад таких виразів вимагає від перекладача не лише знання їхнього прямого значення, але й розуміння їхньої ролі в контексті твору та здатності підібрати відповідні еквіваленти в мові перекладу, які б передали не тільки зміст, але й стилістичні та емоційні нюанси оригіналу. Розмовна мова в драмі має величезний потенціал для передачі інформації та емоцій. Вона допомагає зрозуміти, які стосунки між персонажами, які вони люди. Кожен вибір слова, кожна інтонація має значення, і перекладач повинен вміти передати всі ці нюанси, щоб зберегти автентичність оригіналу[31, с.181-184].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У результаті аналізу теоретичних аспектів драматичного діалогу можна зробити кілька важливих висновків. Діалогічне мовлення є складним і багатогранним феноменом, що охоплює не лише мовні, але й когнітивні, соціокультурні та ситуативно-комунікативні аспекти. Діалог, на відміну від монологу, характеризується чергуванням реплік між кількома учасниками, що створює динамічний процес взаємодії. Ключовими ознаками діалогічного мовлення є зміна комунікативних ролей, тематична єдність, спонтанність, імпліцитність вираження, а також використання невербальних засобів і національної специфіки.

Крім того, діалогічний дискурс, завдяки своїй ситуативній прив'язаності та залежності від конкретного контексту, є важливим об'єктом дослідження як у лінгвістиці, так і в когнітивній психології та філософії. Вивчення діалогу відкриває нові перспективи для розуміння взаємодії між мовцями, а також для розвитку підходів до перекладу драматичних текстів, де важливим є передавання специфіки діалогічної структури та функціональних особливостей діалогу в іншій мовній і культурній системі.

Таким чином, діалогічний дискурс слід розглядати як двосторонній процес мислення та мовлення, що відбивається в тексті та інтегрується в широкий контекст соціальних, культурних і психологічних умов спілкування.

Драматургічний текст – це літературний твір, призначений для сценічного втілення. Його унікальність полягає в поєднанні літературного та театрального аспектів. Основою драматургії є єдність дії, де всі події пов'язані і підпорядковані одній меті. Переклад таких текстів виходить за межі традиційного художнього перекладу, оскільки вимагає збереження

стилю, ритму, інтонації та невербальних елементів, таких як міміка і жести.

Драматургічний текст має дві рівні – внутрішній (між персонажами) і зовнішній (між автором і аудиторією). Важливо зберегти природність діалогів і ритмічну структуру, яка є частиною авторського задуму. Крім того, перекладач повинен враховувати інтертекстуальність та інтермедійність, що поєднує різні види інформації й контексти.

Переклад драматургічного тексту може бути театральним (для сценічного втілення) або літературним (для публікації). Драматургія є основою для різних мистецтв, таких як театр, кіно і телебачення, що робить її універсальним інструментом для розповіді історій.

Переклад діалогів у художньому тексті є надзвичайно складним завданням, оскільки діалог виступає відображенням реального спілкування з усіма його особливостями та нюансами. Він відображає індивідуальність мовців і демонструє, як мова використовується в конкретних ситуаціях. Щоб досягти адекватності у перекладі, перекладач повинен не тільки точно передати зміст діалогів, але й зберегти їх стилістичні особливості, такі як діалекти, жаргони та мовні манери.

Оскільки діалоги є важливою частиною літературного тексту, перекладач повинен забезпечити еквівалентність між оригіналом і перекладом, тобто передати не тільки зміст, але й емоційне забарвлення і стиль. Діалоги в художньому тексті існують у специфічному контексті, де вони можуть бути складними для перекладу через авторські ремарки, внутрішні діалоги та культурні особливості.

Ключовим аспектом при перекладі діалогів є збереження їхньої когерентності, тобто логічної єдності тексту. Це включає ідентифікацію та

адекватне відтворення мовних засобів, які забезпечують зв'язність між реченнями та абзацами. Для перекладача важливо також зберегти природність і автентичність діалогів, враховуючи культурні особливості та невербальні елементи, які передають емоційні та стилістичні нюанси.

Таким чином, переклад діалогів вимагає не тільки глибоких знань мов і культур, але й творчого підходу та розуміння літературних прийомів і психології персонажів.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВІСТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ІСПАНСЬКИХ ДРАМАТУРГІЧНИХ ТВОРІВ

2.1 Специфіка діалогічного мовлення в іспанській драматургії, його функції

Сфера нашого дослідження – це текст драматичного твору, а точніше, те, що називається драматичним діалогом, який є основою дихотомії "драматичний текст/театральна вистава". Уже в 1937 році Мукаровський, аналізуючи мову авангардних п'єс, підкреслив важливість детального вивчення діалогу [14]. Він також провів паралель між драматичним діалогом і іншими елементами театральної події – архітектурними, просторовими, живописними та жестикуляційними, – які вступали з мовою в діалектичну напругу і підпорядковували її, перетворюючи на ще один елемент у межах згаданої дихотомії.

Для цілей цього дослідження терміни "драматичний текст" і "драматичний твір" є синонімами. Вони означають продукт, створений письменником з метою виконання на сцені. Як зазначає Куеста Абад [36, р.363], п'єса є початком процесу, що завершується створенням сценічної театральності. Драматичний текст виявляється через діалоги та сценічні ремарки. Згідно з науковцем "драматичний текст складається з основного тексту – діалогів персонажів, і вторинного дидактичного тексту, що містить сценічні вказівки" [36, р.363].

Діалог дозволяє нам зрозуміти тему, сюжет, дію, що відбувається в певному часі й просторі, конфлікти, які виникають упродовж актів і сцен, характеристики і поведінку різних персонажів тощо. Сценічні ремарки

знайомлять нас з обстановкою, в якій відбувається дія, рухами акторів (входи і виходи), системами об'єктів (освітлення, декорації, костюми, грим тощо) – аспектами, що інтегровані в текст разом із репліками персонажів і є важливими для тих, хто відповідає за постановку театрального твору [48].

Як зазначає Куеста Абад, ремарка виконує конативну функцію, звернену до людини, яка буде інтерпретувати та втілювати п'єсу на сцені, спираючись на вербальні вказівки, що містяться в тексті [38, р.364].

Бобошко критикує спроби розділити діалог на окремі частини, як це роблять деякі дослідники. Вона вважає, що такий підхід не дозволяє повністю зрозуміти, як люди взаємодіють під час розмови. На її думку, діалог – це складний процес, де кожне висловлювання пов'язане з попередніми і впливає на наступні. Цей процес можна порівняти з діалектикою: теза породжує антитезу, а їхнє протистояння призводить до синтезу. Таким чином, діалог – це постійний рух і розвиток, де кожне слово має значення лише в контексті всієї розмови [14, с.191-194].

Драматургічний дискурс – це особлива форма спілкування, яка відрізняється від повсякденної мови. У театрі слова не просто передають інформацію, а й виконують певну функцію, впливаючи на емоції і думки глядачів. Цей вплив досягається за рахунок особливої структури діалогу, де голоси автора, режисера і актора переплітаються. Актор, вимовляючи репліку, не просто повторює текст, а й створює образ персонажа, звертаючись при цьому безпосередньо до глядача [49].

Те, що ми знаходимо в драматургії, – це активне слово, яке безпосередньо звернене до глядача. У театрі «говорити» означає «діяти», а ситуація народжується з самого мовлення. Це відрізняє його від повсякденного, яке залежить від попередніх подій [44]. Через це

театральний діалог потребує підтримки інсценізації. Драматургічний дискурс може бути зрозумілий лише у зв'язці з конкретною ситуацією, яка завжди відбувається тут і тепер. Патріс Павіс описує це як «дискурсивний перформанс» [60], тобто зближення мовлення та дії на сцені. За Де Торо, «постановка в п'єсі – це не що інше, як постановка мови, акт мовлення в ситуації» [44]. Слово тут діалогічне, тобто має два рівні змісту: а) зміст висловлювань; б) інформацію про умови їх виголошення. Ігнорування другого рівня, умов мовлення, веде до спотворення самого змісту. Драматургічний діалог – це дискурсивний акт, який створює власні умови, відкидаючи будь-яку пряму прив'язку до минулого. Теперішній момент, який переживають актори та глядачі, унікальний і неповторний, як і в житті. Не існує двох однакових текстів, вистав, фільмів і будь-яка спроба відтворити цей досвід буде опосередкована пам'яттю.

Щодо техніко-композиційної (а також комунікативної) складової, коли митець береться за створення нового світу, перед ним постає фундаментальне питання: як представити цей світ аудиторії? Історія мистецтва виокремлює два основних способи, які, незважаючи на свою відмінність, часто переплітаються та взаємодіють [35].

- Наративний (дієгетичний) спосіб: Це класичний спосіб оповіді, де автор розповідає історію від третьої особи, описуючи події, персонажів та місця дії. Цей метод був детально досліджений Аристотелем у його "Поетиці" [37].

- Театральний (драматичний) спосіб: На відміну від наративного, тут історія розгортається безпосередньо перед глядачем через дії персонажів та їх діалоги. Платон в "Державі" розглядав цей метод як потужний інструмент впливу на аудиторію [57].

Ці два способи, незважаючи на свою давність, досі залишаються актуальними і використовуються у всіх видах мистецтва. Вони мають як

спільні риси, так і суттєві відмінності. Наприклад, наративний спосіб дозволяє автору більш глибоко проникнути в психологію персонажів, тоді як драматичний фокусується на зовнішній дії та конфлікті.

Видатний дослідник Хосе Луїс Гарсія Баррієнтос [42] у своїх працях приділяв значну увагу відмінностям між різними способами імітації реальності в мистецтві. Слідуючи його концептуальній лінії, ми можемо розрізнити два основні режими представлення вигаданих світів: наративний та драматичний. Наративний режим - це опосередкований спосіб представлення, де вигаданий світ передається через посередника – оповідача (у літературі) або камеру (у кіно). Оповідач або камера фільтрують сприйняття читача чи глядача, відбираючи деталі та надаючи їм певне значення. На відміну від наративного, в драматургічному режимі вигаданий світ представлений безпосередньо, "тут і зараз", без посередника. Глядач або читач стає свідком подій, які розгортаються на сцені або в уяві, сприймаючи їх через мову персонажів, їхні дії, міміку, жести та інші невербальні засоби [50].

У театрі, як зазначає сам термін (від лат. *theatron* – "місце, де можна побачити"), події не просто оповідаються, а демонструються. Текст вистави (лібрето) є не лише збіркою діалогів, а й своєрідним кодом, який об'єднує вербальні та невербальні елементи: мову тіла, мізансцени, світло, звук тощо. Це дозволяє створити багатопланове мистецтво, яке впливає на глядача на різних рівнях [32, с.380-383].

Безпосередність, характерна для театрального способу подачі матеріалу, визначає особливу структуру драматичного тексту. Цей текст складається з двох основних елементів: діалогів (реплік) та приміток (або дидакалій). Діалоги – це пряма мова персонажів, яка передає їхні думки та почуття. Примітки ж – це авторські вказівки, що описують мізансцену,

жести, інтонацію тощо. Обидва елементи створюють ілюзію самостійного існування персонажів та подій на сцені, ніби автор лише спостерігач, а не активний учасник дії. Об'єктивність висловлювання: У драматичному тексті автор нібито "відсутній". Він не коментує дії персонажів, а лише пропонує ситуацію, в якій вони розгортаються. Персонажі несуть повну відповідальність за свої слова і вчинки, що надає драматичному тексту більшої об'єктивності. Діалоги в драматичному тексті передаються у формі прямої мови, без використання дієслів типу "сказав", "питав" тощо. Це підкреслює безпосередність спілкування персонажів. Примітки, як правило, написані в безособовій формі, що дозволяє зосередити увагу на дії, а не на тому, хто її описує. Відсутність оповідної інстанції, пряма мова персонажів, детальні примітки – все це слугує для створення ефекту "тут і зараз". Глядач ніби переноситься в інший час і простір, стаючи свідком подій, які відбуваються безпосередньо перед ним [63].

Таким чином, драматичний текст має свою специфічну структуру, яка відрізняє його від інших літературних жанрів. Завдяки використанню діалогів, приміток та принципу "тут і зараз", драматург створює ілюзію самостійного існування вигаданого світу на сцені.

Отже можемо визначити ключові функції драматичного діалогу [40]:

- Розвиток сюжету: Діалоги часто є рушійною силою сюжету. Саме в розмовах персонажі приймають рішення, діляться інформацією, виявляють свої почуття та мотиви. Це дозволяє автору передати динаміку подій і залучити читача до активної участі в розгортанні історії.
- Розкриття характерів: Діалоги – це найкращий спосіб показати, а не розповісти про персонажів. Через мову, інтонацію, вибір слів ми можемо зрозуміти їхні погляди, емоції, соціальний статус та інші

індивідуальні особливості. Кожен персонаж повинен мати свій унікальний мовний стиль, який відрізняє його від інших.

- Створення атмосфери: Діалоги допомагають створити атмосферу твору, передати місцевий колорит, соціальні умови, історичну епоху. Завдяки діалогам читач може почути "голоси" персонажів, відчуті їхню індивідуальність та взаємодію.

- Зняття напруги: Вміло дозований діалог може допомогти зняти напругу, що накопичилася в сюжеті. Легкі розмови, жарти, побутові деталі створюють необхідний контраст і дозволяють читачеві відпочити.

- Концентрація уваги: Діалог фокусує увагу читача на конкретних моментах сюжету, підкреслює важливі деталі. Завдяки діалогам автор може керувати сприйняттям читача, підкреслюючи ті чи інші аспекти твору.

2.1.1 Характерні риси та лінгвістичні особливості іспанського діалогу.

Діалоги, як невід'ємна частина будь-якого тексту, демонструють особливості своєї граматичної організації. Хоча в діалогах можуть зустрічатися різноманітні граматичні конструкції, деякі з них є більш характерними та визначальними для цього типу мовлення. Однією з відмінних рис діалогів є варіативність довжини реплік та складність їх синтаксичної будови. Це може варіюватися від коротких, простих висловлювань до розгорнутих, складнопідрядних речень. Вибір того чи іншого типу репліки залежить від контексту, емоційного стану персонажів та їхніх цілей у комунікації [45].

У діалогах спостерігається різне співвідношення між паратаксом (поєднанням простих речень за допомогою сполучників або інтонації) та гіпотаксом (підпорядкування простих речень у складнопідрядні). Вибір

того чи іншого типу зв'язку між реченнями впливає на ритм мовлення, надає висловлюванням різної динаміки та експресивності. У діалогах часто спостерігається переплетення різних періодів, як всередині репліки, так і між ними. Це створює ефект живої, природної мови, передає імпульсивність та емоційність спілкування. Діалоги багаті на різноманітні вербальні вирази, які не є повноцінними реченнями, але виконують важливі комунікативні функції. Це можуть бути вигуки, вставні слова, фразеологізми тощо. Вони надають мові додаткової експресивності та емоційного забарвлення [46].

Граматична будова діалогів має свої особливості, які відрізняють її від інших типів мовлення. Вибір певних граматичних конструкцій залежить від мети спілкування, соціального статусу персонажів, їхніх емоцій та інших факторів. Аналіз граматичних особливостей діалогів дозволяє глибше зрозуміти механізми мовної комунікації та особливості художнього тексту [53].

Поняття "дискурсивна площина" є корисним інструментом для аналізу мовлення. Воно дозволяє нам зосередитися на конкретних аспектах комунікації, таких як функції мовних одиниць у контексті, соціальні ролі учасників спілкування та інші. Дискурсивна площина – це певний "зріз" комунікативного акту, який дозволяє досліднику зосередитися на конкретних аспектах мовлення. Це може бути, наприклад, аналіз використання певних граматичних конструкцій, дослідження соціальних ролей спікерів або вивчення впливу контексту на інтерпретацію висловлювань [65].

Розмежування поля дослідження дозволяє нам систематизувати аналіз мовлення та фокусуватися на конкретних питаннях. Хоча ми

розглядаємо окремі площини, ми не забуваємо про те, що дискурс – це цілісна система, в якій всі елементи взаємопов'язані.

Аналізуючи діалоги, особливо в природних умовах спілкування, ми стикаємося з необхідністю розглядати їх як комплексні явища, що охоплюють різні рівні мовної організації та функціонування [50].

Розглянемо приклад (1) – фрагмент взаємодії в родинному колі. Цей приклад демонструє, що діалог часто переплітається з іншими видами мовлення, утворюючи складні комунікативні структури.

1. X: Ya está en paz. ¡Qué bueno!

Li: Y ¿qué les dijiste a tus hijas? ¿Dijeron que vendrían?

L: Sí, ahí nos vemos. No, pues sí querían, pero tú crees... con tanto trabajo.

T: Y los niños ya están en la escuela.

L: Ahorita llegó.

T: Ya hace un rato.

L: Ah, qué bueno. Llegó temprano.

T: Estábamos con mi compadre Lolo y le dije: "Ahora va a venir mi cuñada".

(Risas)

L: Cálmate, siéntate.

J: Le dije: "Nuestra cuñada". (Risas) Le dije: "No dilata" y me dice: "¿Por qué?"

Li: Te va a pegar, sí, pero...

J: Yo tengo tu...

J: "¿Qué no me invitas?" le digo. "No, pues yo nomás soy (risas) je... visitante".

(Risas)

L: Invitado [65, p. 157].

Цей фрагмент демонструє, як в природній мові різні мовні рівні (синтаксис, семантика, прагматика) тісно переплітаються, створюючи ефективну комунікацію. Л передбачає відповідь Т і доповнює її словом

"trabajo" (робота), пояснюючи причину відсутності родичів. Використання прийменника та інфінітива для передачі чужої мови є типовим для розмовної мови і дозволяє спростити конструкцію речення. Учасники діалогу використовують короткі, неповні речення, покладаючись на контекст і знання співрозмовника. Незважаючи на спрощену форму висловлювань, учасники діалогу успішно передають і розуміють інформацію, підтримуючи розмову на задану тему. Аналіз цього прикладу показує, що для розуміння механізмів природної мови необхідно враховувати взаємодію різних мовних рівнів. Синтаксис, семантика та прагматика тісно пов'язані між собою і взаємодіють у процесі спілкування.

Розглянемо наступний фрагмент розмови (приклад 2), який є продовженням попереднього діалогу. Цей приклад ще раз підтверджує, як в природній комунікації відбувається взаємодія різних мовних рівнів, що дозволяє учасникам ефективно спілкуватися:

2. X: (Risas)

J: Ay, ese Pedro...

Pa: ¿Qué es eso, Pedrito?

Pe: ¡El Chavo del Ocho! ¡En verdad!

L: (Risas) ¡El Chavo del Ocho en verdad!

R: ¡En verdad!

L: Es que él solo lo había visto en caricaturas.

T: Ajá.

J: ¡Ahí están, en persona! ¡Mira!(Todos ríen)[65, p. 160].

Наведений фрагмент розмови демонструє цікаві особливості природної мовної комунікації. Розмова обертається навколо популярного телесеріалу "El Chavo del Ocho" та викликає ряд мовних феноменів. Діалог вказує на те, що "El Chavo del Ocho" пройшов еволюцію від акторського

складу до мультфільму. Це пояснює здивування дитини, яка бачила серіал лише в мультиплікаційній версії. Повторення одних і тих самих фраз різними учасниками розмови є прикладом паралельного синтаксису, що сприяє створенню спільної атмосфери та підкреслює загальний інтерес до теми [48]. Учасники розмови використовують неповні речення, опускаючи очевидну інформацію, що демонструє їхнє взаєморозуміння та здатність до контекстуального аналізу. Розмова є процесом спільного створення знання, де учасники доповнюють і уточнюють інформацію один одного.

Аналіз наведених прикладів діалогів дозволяє виявити цікаві закономірності, пов'язані з регулюванням лінгвістичної складності в процесі спілкування. Компенсаторний принцип: чим більше контекстуальної (прагматичної) інформації доступно учасникам діалогу, тим менше необхідна детальна синтаксична конструкція висловлювання [67]. І навпаки, у відсутності достатнього контексту, мовець використовує більш складні синтаксичні структури для передачі інформації.

У природньому діалозі часто використовуються неповні речення, оскільки співрозмовники можуть легко доповнити відсутню інформацію на основі контексту. Учасники діалогу здатні передбачати хід розмови і доповнювати висловлювання співрозмовника, демонструючи високий рівень взаєморозуміння. Просторові вказівки можуть використовуватися для позначення об'єктів або місць, замінюючи при цьому більш детальні описання. Співрозмовники можуть створювати спільний ментальний простір, в якому значення просторових вказівок стає зрозумілим без додаткових пояснень [62].

Ми спостерігаємо цікаву взаємодію між дискурсивними формами, лексичними одиницями та граматичними структурами. Ця взаємодія створює динамічну систему, яка постійно розвивається та адаптується до

нових комунікативних потреб. Слова та фрази можуть виконувати різні функції в залежності від контексту. Наприклад, слова з абстрактним значенням можуть виконувати роль сполучників, а просторові вказівки можуть замінювати іменники. Внаслідок поліфункціональності мовних одиниць виникають нові граматичні конструкції, які не завжди підпадають під традиційні граматичні правила.[65] У сучасній мові спостерігається тенденція до використання форм теперішнього часу навіть у ситуаціях, коли події відбуваються в минулому або майбутньому. Це пов'язано з прагненням створити більш динамічний і залучений стиль мовлення. Особисті займенники можуть змінюватися в межах одного висловлювання або діалогу, відбиваючи зміну фокусу уваги мовця [40].

Формулювання дискурсу – це складний процес, що включає взаємодію різних рівнів мовної організації: прагматичного, семантичного та синтаксичного. Для детального аналізу цього процесу необхідно розглядати його як багатовимірну структуру, де кожен вимір відповідає за певний аспект мовлення [37]. Когнітивна вісь: пов'язана з процесами розуміння та вироблення мови. Вона включає кодування та декодування мовних сигналів, а також використання знань про світ для інтерпретації мовлення. Інтерактивна вісь: стосується взаємодії між мовцями. Вона включає адаптацію мовлення до співрозмовника, використання різних стратегій для досягнення комунікативних цілей. Семантична вісь: пов'язана з організацією інформації в дискурсі. Вона включає вибір лексичних засобів, побудову речень та організацію тексту в ціле [58].

Структурна вісь: відображає граматичну організацію мовлення. Вона включає використання морфологічних та синтаксичних засобів для побудови речень і текстів. Саме на цьому рівні проявляється синтаксична складність, яка визначається різноманітністю і взаємодією граматичних конструкцій. Гіпотаксис: підпорядкування одних речень іншим за

допомогою сполучників (qué, cuándo, porque). Паратак西斯: з'єднання рівноправних речень за допомогою сполучників (y, o, pero). Інтеграція: об'єднання речень в єдине ціле без явних сполучників. Сполучники та дискурсивні оператори: слова, які слугують для зв'язку речень та висловлювань (por ejemplo, por lo tanto, sin embargo, al contrario). Паралельний синтаксис: повторення однакових граматичних конструкцій. Інкапсулятори та інтерпретатори: слова або фрази, які відсилають до попереднього контексту або вказують на наступну інформацію (esto, aquello, el siguiente). Макросинтаксис: загальна організація дискурсу, включаючи його тематичну структуру, розвиток подій тощо. [39].

Іспанська граматики – це не статичний набір правил, а динамічна система, яка постійно адаптується до потреб комунікації. Конкретні тексти є результатом застосування цих правил, але для повного розуміння мовлення необхідно враховувати контекст, в якому вони використовуються. Лінгвістична складність виникає в результаті взаємодії морфосинтаксичних структур (будова речень) і прагматичної інформації (контекст, наміри мовця) [58]. Ця взаємодія може бути описана за допомогою концепції осей складності, які відображають різні аспекти мовлення. Рівень лінгвістичної складності може змінюватися в залежності від комунікативної ситуації. Наприклад, у формальному діалозі, часто використовується більш складна синтаксична структура. Навпаки, в неформальному діалозі, де співрозмовники добре розуміють один одного, допускається використання більш простих конструкцій [47].

2.2. Особливості діалогічного мовлення в українській драматургії

Драматичний діалог – це не просто обмін репліками, а потужний інструмент художньої виразності, який дозволяє передати емоції, почуття та конфлікти персонажів. Оскільки драматургія за своєю природою орієнтована на зображення дії та взаємодії персонажів, діалог стає основним засобом розкриття їхніх характерів та розвитку сюжету [29].

Діалог у драмі насичений емоціями, почуттями та оцінками, що передаються через лексику, інтонацію та інші мовні засоби. Мова драматичних персонажів наближена до живої розмови, що робить її більш природною та автентичною. Репліки персонажів доповнюються ремарками автора, які вказують на міміку, жести, інтонацію та інші невербальні засоби вираження. Це дозволяє створити більш повну картину сценічної дії. Кожен персонаж має свою індивідуальну мову, яка відображає його соціальне становище, освіту, характер та інші особливості. Мова персонажів тісно пов'язана з їхнім соціальним статусом і роллю в суспільстві [14].

Мова персонажів у драматичних творах відіграє важливу роль у створенні живих образів та передачі емоцій. Вона має ряд характерних особливостей, які відрізняють її від інших функціональних стилів мови [16]:

- **Експресивність:** Широке використання емоційно забарвлених слів, фразеологізмів та вигуків дозволяє передати внутрішній стан персонажів та створити певну атмосферу.
- **Розмовність:** У мові персонажів переважають розмовні лексичні одиниці, що наближають її до природної мови спілкування.
- **Неповні речення:** Часте використання неповних речень, що обумовлене емоційним напруженням та прагненням до стислості висловлювання.

- Еліптичні конструкції: Пропуск деяких компонентів речення, що робить мову більш динамічною та виразною.
- Усталені синтаксичні фразосхеми: Використання типових для розмовної мови конструкцій, що створює відчуття природності діалогу.
- Непрямий порядок слів: Зміна звичайного порядку слів у реченні для підсилення емоційного ефекту.
- Окличні речення та вигуки: Використання окличних речень та вигуків для передачі сильних емоцій.

Діалог у драматичному творі – це не просто набір реплік, а складна структура, яка підпорядкована певним правилам і виконує важливі функції. Діалог у драмі не може бути надто коротким або надто довгим. Він повинен мати оптимальну тривалість, щоб забезпечити розвиток сюжету і розкриття характерів персонажів. На відміну від звичайної розмови, діалог у драмі часто буває ретельно продуманим автором. Однак, він повинен зберігати ілюзію спонтанності, щоб здаватися природним. Діалог має бути логічно пов'язаний з іншими елементами тексту, такими як опис, міміка, жести персонажів. Кожна репліка повинна мати своє місце в загальній структурі твору. Діалог у драмі розвивається в часі і підпорядкований певному ритму і темпу. Ці параметри визначають динаміку дії і створюють необхідну атмосферу [28].

Драматичний діалог, прагнучи максимально наблизитися до живої розмови, активно використовує так звані маркери розмовної мови (ну, значить, слухай, дивись, правда ж, давай, серйозно...). Це особливі слова та вирази, які характерні для неформального спілкування і виконують кілька важливих функцій. Маркери дозволяють персонажам привернути увагу співрозмовника, підкреслити важливість сказаного або виразити емоції. За допомогою маркерів персонажі можуть підтримувати розмову,

змінювати тему, перебивати один одного або підтверджувати сказане. Використання маркерів розмовної мови робить діалог більш природним і живим, наближаючи його до реальної розмови [28].

Вокативи та вигуки дійсно є потужними інструментами, які надають мовленню яскравої емоційної забарвленості. Вокативи не просто називають співрозмовника, а й виражають ставлення до нього. Вони можуть бути формальними (пане, пані) або неформальними (друже, кохана), ввічливими або навпаки, грубими. У досліджувальних мовах вокативи часто використовуються для підкреслення емоційного стану мовця (радість, гнів, здивування). Вигуки є прямим вираженням емоцій, які мовець відчуває в даний момент. Вони можуть бути позитивними (ах, ох, ура!) або негативними (ой, боже, ой-ой-ой!), виражати здивування, біль, радість, гнів тощо [30].

Для наших предків релігія була не просто набором ритуалів, а цілісною системою поглядів на світ, що визначала їхнє життя, цінності та поведінку. Це призвело до появи численних фразеологізмів та вигуків релігійного походження (Боже мій!, Господи!, Боже ж ти мій!). У сучасній драматургії релігійна лексика використовується рідше, ніж раніше. Однак, вона все ще залишається актуальним засобом художньої виразності. Сучасні драматурги часто використовують релігійні символи і образи для створення метафор і алегорій [26].

Однією з характерних рис української мови є особливе місце, яке займають вокативи в реченні. На відміну від багатьох інших мов, вокативи в українській часто розташовуються всередині речення, а не на початку. Це явище називається інтерпозицією. Розміщення вокатива всередині речення дозволяє підкреслити саме того, до кого звертаються. Це створює додатковий акцент на співрозмовнику, роблячи звертання більш емоційним

і виразним [10]. Однак, варто зазначити, що позиція вокатива може варіюватися залежно від мовця та конкретного контексту. Така особливість української мови відрізняє її від іспанської, де вокативи частіше розташовуються на початку речення.

Діалоги часто будуються на основі готових, сталих фраз, які не потребують кожного разу складати заново. Ці фрази, або синтаксичні фразеологізми, виконують комунікативну функцію, дозволяючи швидко передати інформацію та емоції (Так, ні, мабуть, невже, мені здається) [28].

Сценічний діалог, як іспанський, так і український, характеризується винятковою стилістичною різноманітністю. Широко використовуються повсякденні слова та вирази. Для створення яскравих образів та характеристики певних соціальних груп автори часто вдаються до використання просторіччя та жаргону. У діалогах можуть зустрічатися вульгаризми [27]. Стійкі словосполучення надають мові образності та виразності. Різноманітність лексики в сценічному діалозі дозволяє авторам створювати живі, багатогранні образи персонажів та передавати широкий спектр емоцій. Вибір лексичних засобів залежить від мети автора, тематики твору та соціального контексту [31].

Речення, демонструють значну синтаксичну різноманітність. Це означає, що вони можуть мати різну довжину, структуру та ступінь складності – від коротких, однослівних (наприклад, "Вечірній день"), до складних конструкцій з кількома підрядними реченнями. Однак, у діалогах рідко зустрічаються складні речення з багатьма підрядними частинами. Часто використовуються неповні речення, де деякі члени речення опускаються, оскільки їхнє значення зрозуміле з контексту (наприклад, "Куди?" замість "Куди ти йдеш?") [21]. Складні сполучники, такі як "у

зв'язку з тим, що", рідко використовуються. Це пов'язано з прагненням до стислості і швидкості спілкування.

Можемо виділити наступні особливості діалогічного мовлення [26]:

- Експресивні конструкції: Використовуються короткі, емоційно забарвлені вигуки та неповні речення.
- Неповні речення: Часто в діалогах опускаються деякі члени речення, що не заважає розумінню.
- Репліки і повторення: Для підкреслення важливої інформації або створення емоційного ефекту мовці часто повторюють слова або фрази.
- Риторичні запитання: Використовуються для підсилення емоційного впливу або для залучення співрозмовника до діалогу.
- Прості речення: Перевага надається простим реченням, які легше сприймати на слух.

Сучасна драматургія активно використовує елементи розмовної мови для створення більш реалістичних і автентичних діалогів. Це дозволяє авторам наблизити сценічну мову до повсякденного спілкування та зробити її більш зрозумілою і цікавою для глядача [20]. Мова персонажів у сучасній драматургії є своєрідним синтезом природної розмовної мови та художнього вимислу. Драматурги ретельно відбирають ті риси розмовної мови, які найкраще відповідають їхнім задумам і дозволяють створити яскраві, переконливі образи персонажів.

Драматичний текст, попри те, що є написаним, має звучати так, ніби він виникає спонтанно, в реальному часі [31]. Це складне завдання для драматурга, який прагне передати природність розмовної мови, але водночас створити ефектний і зрозумілий для глядача діалог. Якщо розмовна мова часто спонтанна і може містити багато імпровізацій, то

драматичний діалог ретельно продуманий автором. Репліки в драмі можуть бути довшими, ніж у повсякденній розмові, оскільки вони виконують додаткові функції (розвиток сюжету, характеристика персонажів). Діалог у драмі має бути логічно пов'язаним з іншими елементами твору, забезпечуючи розвиток сюжету [31].

Мова драматичного твору є результатом свідомого вибору автора, який прагне передати через діалог не тільки інформацію, але й створити певний художній ефект. Завдяки використанню різних лексичних і синтаксичних засобів, драматичний діалог стає яскравим і виразним.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Драматичний діалог є основою театрального дискурсу, де текст та вистава утворюють єдину цілісну структуру. Діалог в іспанській драматургії має декілька важливих функцій: він сприяє розвитку сюжету, розкриває характери персонажів, створює атмосферу та передає ключові події через мову і взаємодії героїв. Театральний дискурс унікальний тим, що він безпосередньо пов'язаний з інсценізацією, де кожен діалогічний акт стає перформативним, створюючи умови для розвитку сценічної дії тут і зараз. У діалозі також важливо враховувати умови виголошення тексту, оскільки вони впливають на повне розуміння змісту. Важливість дидактичних елементів, таких як сценічні ремарки, також підкреслюється, оскільки вони задають контекст і допомагають втілити драматичний текст на сцені.

Іспанські драматичні діалоги відрізняються варіативністю синтаксичних конструкцій, починаючи від коротких реплік до складнопідрядних речень, що передають динаміку і емоційність розмови. Часте використання паратаксису надає мовленню ритму і природності, водночас гіпотаксис допомагає створити складніші структури висловлювань. Лексично діалоги багаті на вигуки, фразеологізми та інші комунікативні елементи, що надають мові експресивності. Неповні речення, контекстуальність і взаємодія на рівні прагматики відображають реалістичність діалогу, передаючи глибину міжособистісної комунікації.

Діалогічне мовлення в українській драматургії є ключовим елементом, який не лише забезпечує комунікацію між персонажами, але й виконує низку важливих художніх функцій. Драматичний діалог – це складний інструмент, через який автори розкривають характери героїв, передають їхні внутрішні переживання та конфлікти, а також просувають розвиток

сюжету. Діалог відображає живу розмовну мову, але водночас є ретельно продуманим, що дозволяє досягти необхідної драматичної виразності.

Однією з основних рис драматичного діалогу є його експресивність. Використання емоційно забарвленої лексики, фразеологізмів, вигуків та вокативів дозволяє персонажам виражати свої почуття та емоції яскраво та образно. Крім того, діалоги у драматичних творах часто насичені розмовними елементами, що робить їх природними та наближеними до реальної мови. Це дозволяє глядачам легше сприймати текст і відчувати, що вони є свідками живого спілкування між героями.

Важливою особливістю є також використання неповних речень, еліптичних конструкцій і незвичного порядку слів, невербальні елементи: ремарки автора, що вказують на інтонацію, міміку та жести персонажів. Кожен персонаж у драматичних творах має свою унікальну мовну характеристику, яка відповідає його соціальному статусу, рівню освіти та внутрішньому світу.

Загалом, драматичний діалог є ключовим елементом театрального тексту, який виконує кілька основних функцій: розвиває сюжет, розкриває характери персонажів і створює атмосферу. Він поєднує текст і сценічну реалізацію, де мовлення, інтонація і невербальні елементи взаємодіють для досягнення художнього ефекту. В іспанській драматургії діалог відзначається різноманітністю синтаксичних конструкцій, експресивністю через вигуки і фразеологізми, а також природністю завдяки паратаксису і гіпотаксису. В українській драматургії діалог також є важливим для розвитку персонажів і сюжету, поєднуючи розмовні елементи з ретельно продуманою структурою, підкресленою невербальними засобами, такими як ремарки та жести. Обидві традиції використовують діалог як засіб для створення живого і виразного сценічного образу.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

3.1 Аналіз лексичних трансформацій при перекладі діалогічного мовлення

Діалогічне мовлення – це багатогранний феномен, який реалізується в різних комунікативних ситуаціях і виконує різноманітні функції. Аналіз діалогів дозволяє виявити фактори, що впливають на вибір мовних засобів і організацію мовлення [39]. Діалоги можуть виконувати як інформативну, так і експресивну функцію, впливаючи на емоційний стан співрозмовника та спонукаючи його до певних дій. Вибір мовних засобів у діалозі залежить від ситуації спілкування, соціального статусу учасників, їхніх емоцій та індивідуальних особливостей. Переклад діалогів, особливо емоційно забарвлених, пов'язаний із певними труднощами, оскільки вимагає від перекладача не тільки точного відтворення змісту, але й передачі інтонації, емоційного забарвлення та інших експресивних елементів мови. Для вирішення цих завдань перекладач використовує різноманітні прийоми і трансформації.

За визначенням В.В. Коптілова [50], перекладацькі трансформації являють собою широкий спектр перетворень, які застосовуються для забезпечення еквівалентності перекладу, долаючи відмінності між мовними системами. До лексичних трансформацій відносять транскрипцію, транслітерацію, кальку, додавання, упущення, конкретизацію, генералізацію і модуляцію [46].

Для збереження звукової форми імен персонажів часто вдаються до транскрипції – передачі звучання слова за допомогою графічних засобів мови перекладу [46]. Наприклад:

- *Lola...?*
- *Cuevas [70].*

- *Лола...?*
- *Кувас [71].*

Транслітерацію особливо часто використовують для передачі імен, прізвищ, назв міст, країн, компаній тощо [46]. Це дозволяє зберегти оригінальну форму імені, навіть якщо в мові перекладу немає аналогічних літер. Наприклад:

- *Fundación Humberto Suárez. [70].*
- *Фонд Умберто Суареса. [71].;*
- *Ivan Torres y Felix Rivero. Son los actores ideales.*
- *Son los mejores? [70].*
- *Іван Торрес і Фелікс Ріверо. Вони ідеально підійдуть.*
- *Вони справді кращі? [71].*

Використано транслітерацію іспанського імені "Humberto Suarez" як "Умберто Суарес". Це типова трансформація для передачі власних імен, що зберігає фонетичну структуру оригіналу, адаптовану до української мови. Крім того, слово "Fundación" перекладено як "Фонд", що є прикладом калькування. В перекладі додано слово "справді" у фразі "Вони справді кращі?", яке немає прямого відповідника в оригіналі. Це приклад додавання, яке підкреслює сумнів або уточнення і робить питання більш виразним і природним в українській мові. В оригіналі ж це просте питання "Son los mejores?" (Чи вони найкращі?). "Son los actores ideales" → "Вони ідеально підійдуть". Також тут використано модуляцію: замість дослівного перекладу "вони є ідеальними акторами", перекладач обирає інший спосіб вираження — "вони ідеально підійдуть". Це змінює фокус висловлювання

з "ідеальності" акторів на їхню відповідність ролі, що робить фразу більш природною в українському контексті.

Калька - це особливий вид лексичного запозичення, за якого слово або фразеологізм з однієї мови перекладається іншою буквально [46]. Тобто, структура і значення вихідного виразу зберігаються, але він виражається засобами іншої мовної системи. Наприклад:

- *Maestro, por fin nos conocemos. Es un verdadero honor trabajar contigo.*

- *Gracias. [70].*

- *Маестро, нарешті ми зустрілись. Працювати з вами велика честь.*

- *Дякую. [71].*

Слово "маестро" передано через запозичення без змін, адже в обох мовах це слово має подібне значення (високоповажний учитель чи майстер). У такому контексті це обґрунтовано, оскільки слово має культурний та професійний підтекст, який важливий для збереження стилістики.

Додавання як перекладацька трансформація полягає у введенні в текст додаткових елементів, яких немає в оригіналі, з метою уточнення, пояснення чи надання додаткової інформації для полегшення сприйняття змісту перекладу [46]. Наприклад:

- *Cómo es tu personaje, Ivan?*

- *Creo que Pedro... su motor ha sido siempre eclipsar a su hermano menor, frente a sus padres [70].*

- *Іване, яким ти бачиш свого персонажа?*

- *Мені здається ним... рухає бажання перевершити молодшого брата в очах батьків [71].*

Перекладач вирішив розширити речення, таким чином уточнивши, що актору треба було описати персонажа, сказати який він. Також в цьому прикладі ми можемо спостерігати упушення. В перекладі прибрати ім'я, а замість нього поставили конструкцію, яка є метонімією. У цьому випадку відбувається заміщення суб'єкта дії не самою людиною, а її внутрішнім прагненням або бажанням, яке виступає рушійною силою дії. Тобто замість сказати, що людина сама діє, підкреслюється, що її вчинки мотивовані бажанням.

Упушення в перекладі – це свідоме вилучення певної частини вихідного тексту без шкоди для загального змісту [46]. Це один з найпоширеніших прийомів, який перекладачі використовують, щоб адаптувати текст до цільової мови та аудиторії. Наприклад:

- *A ver. Sabes perfectamente que “buenas noches” puede significar muchas cosas, es una invitación, una disculpa, una agreción, mil cosas. Aquí ese “buenas noches” debe decir: “Qué cojones han sucedido para que se llamen la policía a mi propia casa a las once de la noche?*

- *Todo eso?[70].*

- *Ви ж знаєте, що “добрий вечір” може означати що завгодно. Запрошення, вибачення, напад і тисячі інших речей. Тут за добрий вечір ховається: “Якого біса поліція телефонує мені додому серед ночі?*

- *Усе це? [71].*

"Han sucedido" (дослівно: "що сталося") не передано в українському перекладі. Це скорочення робить фразу більш природною українською мовою, оскільки уточнення подій ("що сталося") тут не є обов'язковим. "A las once de la noche" (об 11 годині ночі) скорочено до "серед ночі". Таке упушення узагальнює інформацію, але не змінює загального сенсу фрази, роблячи її більш емоційною та короткою. У цьому випадку також

застосовано модуляцію: фраза "puede significar muchas cosas" перекладена як "може означати що завгодно", що змінює ступінь узагальнення висловлювання. У перекладі додано слово "інших" для уточнення змісту. В оригіналі "mil cosas" означає "тисячу речей", але в українському варіанті додавання "інших" робить фразу більш точною. Оригінальна фраза "qué cojones" є іспанським вульгаризмом, що буквально означає "які яйця" або "що за чортівня", але використовується для висловлення сильного емоційного здивування або обурення. Перекладач обрав менш агресивну, але все ще емоційно насичену фразу "якого біса", що є прикладом експлікації — пояснення або адаптації культурного контексту для зрозумілості у мові перекладу.

Генералізація – це один із видів лексичних трансформацій у перекладі, який передбачає заміну слова або словосполучення з вузьким значенням на слово або словосполучення з ширшим значенням [46]. Інакше кажучи, ми переходимо від конкретного до загального поняття. Наприклад:

- *¿Qué tipo de coche tienes?*

- *Un BMW Serie 5 [70].*

- *Яка в тебе машина?*

- *BMW [71].*

В оригіналі використано конкретну інформацію щодо моделі машини — "Serie 5". У перекладі ця деталь опущена, і вжито лише загальний термін "BMW". Це типова генералізація, коли конкретний об'єкт або явище замінюється на більш загальне поняття, що може бути прийнятним у залежності від контексту. У даному випадку точна модель не є критично важливою для загального змісту діалогу, тому генералізація робить переклад більш узагальненим.

Модуляція – це один з найцікавіших і найскладніших прийомів у перекладі [46]. Вона передбачає зміну перспективи або точки зору на вихідний текст. Іншими словами, замість прямого перекладу слова або фрази, ми шукаємо еквівалент, який передає той самий зміст, але з іншого ракурсу. Наприклад:

- *Entonces, la idea es volar el martes 21.*

- *Por la mañana, tempranito [70].*

- *Ми збиралися вилетіти у вівторок 21-го.*

- *Зранку [71].*

Замість прямого перекладу іспанської конструкції "la idea es" (ідея в тому, щоб...), використано модуляцію — "Ми збиралися". Це робить речення більш зрозумілим і природним в українській мові, оскільки така конструкція більше відповідає нормам українського синтаксису в даному контексті. У перекладі відбулося упущення значення зменшувальної форми "tempranito". Іспанське "tempranito" вказує на ранній час з додатковим емоційним відтінком (наприклад, дуже рано). Переклад "Зранку" втрачає цей додатковий відтінок, однак передає основний зміст, що підходить для більш формальної мови.

Таким чином, вибір конкретних перекладацьких трансформацій напряму залежить від багатьох факторів, таких як контекст, мета перекладу, особливості комунікативної ситуації та стилістичні вимоги до тексту. Кожна з трансформацій має свої специфічні функції і підходить для вирішення певних завдань перекладача.

3.2 Аналіз граматичних трансформацій при перекладі діалогічного мовлення

Граматичні трансформації є невід'ємною частиною перекладу діалогів, оскільки вони дозволяють зберегти природність і автентичність спілкування, а також передати тонкощі мовлення, які можуть бути втрачені при прямому перекладі. До граматичних трансформацій, які широко застосовуються в перекладі, належать зміна числа іменників, заміна одних частин мови іншими, транспозиція членів речення, поділ складного речення на кілька простих та уніфікація для досягнення стилістичної єдності перекладу [46]. Розглянемо приклад:

- *El mismo día que me cargaron dice volver a la cárcel.*

- *No, que no* [70].

- *Варто було мені вийти з в'язниці, як мені захотілося назад.*

- *Ні, ні* [71].

Оригінальне речення має складну структуру з відносним підрядним реченням ("que me cargaron"). В українському перекладі це речення перетворено на дві окремі частини: "Варто було мені вийти з в'язниці" та "як мені захотілося назад". Ця зміна синтаксису є прикладом граматичної транспозиції. В оригіналі використано минулий час: "me cargaron" (посадили). Однак в українському перекладі час змінено на конструкцію умовного характеру "варто було вийти". Це приклад заміни часу, де перекладач адаптував граматичну структуру для кращого сприйняття фрази в цільовій мові. Оригінальна конструкція "dice volver" (дослівно: "каже, що повернеться") у перекладі передана як "мені захотілося назад", що відображає зміну дієслівної конструкції. Це приклад граматичної трансформації, де перехід від прямого повідомлення до передачі бажання змінює не тільки структуру, але й спосіб вираження дії. Розглянемо інший приклад:

- *Y yo exigiendo os tanto... tu crees que os he tratado muy mal?*

- *Bueno, tu no sabías nada* [70].

- *Я так багато від вас вимагаю. Невже я була з вами настільки жорстокою?*

- *Ти не знала* [71].

Оригінальна форма "exigiendo" (вимагати) передана як "вимагаю". Хоча зміст залишається тим самим, змінилася форма дієслова. Іспанське дієслово стоїть у формі герундія, що використовується для вираження дії, яка відбувається в даний момент. В українському перекладі герундій замінено на звичайну форму теперішнього часу. Це приклад зміни граматичної конструкції для зручності сприйняття. В іспанському варіанті: "Bueno, tu no sabías nada" перекладено як "Ти не знала". Перекладач вирішив опустити уточнення "nada" ("нічого"), що є прикладом упущення. Це упущення не впливає на основний зміст фрази і робить речення більш лаконічним. Оригінальне речення "tu crees que os he tratado muy mal?" (дослівно: "ти думаєш, що я погано до вас ставилася?") передане як "Невже я була з вами настільки жорстокою?". Тут відбулася заміна часу. В іспанській фразі використано теперішній час ("crees", "he tratado"), тоді як в українському перекладі застосовано минулий час. Це приклад заміни часу. Запитання "¿Tú crees que os he tratado muy mal?" в українському перекладі спрощено до "Невже я була з вами настільки жорстокою?". Тут використано спрощення (simplification), де довге запитання перетворено на більш стислий і зрозумілий вислів. *Наступний приклад:*

- *Uno a uno. Estamos empatados.*

- *Es cierto. A nadie le gusta como actuo, excepto al publico. Nada menos* [70].

- *Один - один. Нічия.*

- *Правильно. Нікому не подобається як я граю. Лише глядачеві. Не більше не менше [71].*

У фразі "A nadie le gusta como actuo" (Нікому не подобається, як я дію) перекладено як "Нікому не подобається як я граю". Тут здійснюється зміна дієслова з "дію" на "граю", що є прикладом еквівалентності. Висловлення "excerpto al publico" перекладено як "Лише глядачеві". Тут спостерігається перефразування з метою збереження змісту та покращення сприйняття в українській мові. Оригінальна фраза "Nada menos" (Не менше) в українському варіанті "Не більше не менше". Це є прикладом адаптації, оскільки форма виразу змінюється, але загальний сенс залишається вірним. Іспанська конструкція "Estamos empatados" (Ми в рівних умовах) перекладена як "Нічия". Тут відбувається перетворення змісту: конструкція спрощується до одного слова, що вказує на результат. Ця фраза перекладена дослівно, що демонструє збереження структури, але може бути розглянута і як еквівалентність, оскільки передає суть висловлювання в контексті гри.

Також виділяють лексико-граматичні трансформації - це комплексні перекладацькі прийоми, які одночасно зачіпають як лексичні, так і граматичні аспекти тексту. Вони застосовуються, коли для досягнення адекватності перекладу потрібно не лише змінити окремі слова або конструкції, але й трансформувати граматичну структуру речення або змінити спосіб вираження думки. Лексико-граматичні трансформації включають: адаптацію, антонімічний, пояснювальний переклад і компенсацію [46]. Наприклад:

- *No, no, no. Quédate tranquila! Yo jamás le pegaría un hombre mayor obviamente en inferioridad de condiciones.*

- *Habló el joven que arrastra por dinero.*
- *Tú también te arrastra por dinero sólo que te pagan menos que yo [70].*
- *Не бери близько до серця. Я б ні за що не вдарив діда, який і так у поганій формі.*
- *Від продажного актора чую.*
- *Ти теж продаєшся, просто за тебе платять менше [71].*

В українському варіанті застосовується модуляція: "Quédate tranquila!" перекладено як "Не бери близько до серця", що є більш відповідним українському мовленнєвому контексту та відображає зміст фрази. Також "un hombre mayor" було конкретизовано як "діда", а фраза "en inferioridad de condiciones" трансформувалася в більш зрозуміле та влучне "у поганій формі", що надає тексту більшу експресивність і локалізацію. Перекладач опустив слова "очевидно" та "він у гірших умовах", оскільки вони не є обов'язковими для розуміння. Транспозиція - *arrastrar por dinero* → *продаватися*. Іспанське дієслово "arrastrar" (буквально "тягнутися, принижуватися заради грошей") перетворено на українське "продаватися", що передає зміст більш лаконічно і природно. Синтаксична адаптація - *Habló el joven que arrastra por dinero.* → *Від продажного актора чую.* Замість прямого перекладу "заговорив молодий чоловік, який тягнеться заради грошей", перекладено більш компактно і розмовно для української мови. Розглянемо ще один приклад:

- *Cuanto minimalismo. Me remonta a mis comienzos a los años sesenta. Teatro de laboratorio. Porque todo esto es... viejo. No sé si nos será útil ensayar así pero...*
- *Bueno, a mí me es útil [70].*
- *Старий добрий мінімалізм. Я ніби знову на початку свого шляху, а на дворі шістдесяті. Усі ці театральні лабораторії. Давненько це було. Не*

впевнений, що є сенс у таких репетиціях.

- Для мене є [71].

Cuanto minimalismo → *Старий добрий мінімалізм*. В оригіналі використано коротке зауваження, що вказує на здивування або іронію щодо мінімалізму. У перекладі додано елемент ностальгії через фразу "старий добрий". *Me remonta a mis comienzos* → *Я ніби знову на початку свого шляху*. У перекладі додано вираз "ніби знову", що підсилює ілюзію повернення до минулого, роблячи його більш зрозумілим для українського читача. *Porque todo esto es... viejo.* → *Давненько це було*. Замість прямого перекладу "старе" вживається фраза "давненько це було", яка більше підходить до розмовного стилю і робить висловлювання більш природним. *No sé si nos será útil ensayar así pero...* → *Не впевнений, що є сенс у таких репетиціях*. Оригінальне речення побудоване як складнопідрядне з використанням умовного способу. В перекладі його спрощено і перетворено на констатацію, що підходить до більш прямого українського стилю висловлення сумнівів. *Teatro de laboratorio* → *Усі ці театральні лабораторії*. Перекладач скоротив речення, перетворивши назву жанру на узагальнене висловлення про "всі ці" лабораторії. *Bueno, a mí me es útil.* → *Для мене є*. Перекладач спростив структуру речення, опустивши займенники та дієслова, зберігши при цьому зміст і відповідну інтонацію. Транспозиція - *No sé si nos será útil ensayar así pero* → *Не впевнений, що є сенс у таких репетиціях*. Зміна від першої особи множини («нам») в оригіналі на узагальнене «не впевнений».

3.3 Застосування перекладацьких трансформацій при перекладі діалогічного мовлення

Важливо зазначити, що переклад діалогів часто вимагає комплексного застосування різних трансформацій. Наприклад, для передачі інтонації та емоцій можуть одночасно використовуватися лексичні заміни, зміна граматичних конструкцій та адаптація синтаксису. Дослідження показало, що для забезпечення адекватності перекладу діалогів широко використовуються різноманітні лексичні (транскрипція, транслітерація, калька, додавання, упущення, конкретизація, генералізація, модуляція) та граматичні (зміна числа, заміна частин мови, транспозиція, поділ речення, уніфікація) трансформації. Вибір конкретного прийому залежить від контексту, мети перекладу та особливостей мовних систем. Таким чином, успішний переклад діалогічного мовлення вимагає від перекладача гнучкості та креативності у виборі методів трансформації, щоб забезпечити еквівалентність і автентичність тексту.

Переклад комедійних діалогів є одним з найскладніших завдань для перекладача. Адже гумор часто базується на грі слів, каламбурах та культурних відмінностях, які важко передати іншою мовою [36]. У цій частині роботи ми розглянемо основні проблеми, з якими стикаються перекладачі при роботі з комедійними текстами. Ми проаналізуємо, як різні типи перекладацьких трансформацій можуть допомогти вирішити ці проблеми та забезпечити адекватний переклад гумористичних текстів.

1. *A:- Pero dame hacer una proposición: la una cartilla hasta los 18 años a 50 euros al mes y dejas cargar la primera comunión.*

P:- No?!

E: - 100 pagos?

A: - 70 y no céntimo más.

E: - 14 pagas.

A: - De acuerdo.

E: - Comprate un traje.

A: - Qué tal la bar? Fatal, no? [72]

Д: - Якщо ти проведеш їй причастя я відкрию для неї рахунок, і щомісяця кластиму туди 50 євро.

П: - Ні!

E: - 100 євро?

Д: - 70 і крапка.

E: - 14 виплат.

Д: - Домовились.

E: - Купіть костюм!

Д: - Як справи в барі? Поганенько?[73]

У перекладі використано конкретизацію: фраза “*dame hacer una proposición*” (зроблю пропозицію) в іспанській може мати абстрактний відтінок, а українською її перетворено на конкретну пропозицію про відкриття рахунку. Також детальніше описано суть пропозиції: “рахунок” замість “*cartilla*”. В українському перекладі було скорочено “*Pero dame hacer una proposición*” до чіткішого та прямишого варіанту. астосовано модуляцію, оскільки український переклад змінює точку зору. Фраза “*no céntimo más*” буквально означає “ані цента більше”, проте в українській мові цю ідею передано більш лаконічною й природною для розмовної мови конструкцією “і крапка”. Здійснено адаптацію терміна “*pagos*”, який в оригіналі має значення “платежі”, але в розмовній ситуації є синонімом грошей. В українській мові доречніше використовувати слово “євро”. В українському перекладі змінено порядок слів для більш природного звучання. Також адаптовано вислів “*Fatal, no?*” на “Поганенько?”.

2. *E: - Chaval!*

T: - Además con tu padre ahorró un montón es una maravilla de gestor. Que

este año me sale devolver.

P: - No me lo creo.

T: - Imaginas?[72]

E: - Хай йому грець!

T: - Завдяки твоєму батьку в мене грошей кури не клюють! Він знається на цьому.

П: - Не можу повірити.

T: - Уявляєте?[73]

У перекладі замість прямого перекладу "chaval" (хлопець, малий) було використано модуляцію — змінено не саму лексичну одиницю, а її функцію та емоційний заряд. У перекладі здійснено компенсацію: фразу "es una maravilla de gestor" (він чудовий управлінець) перетворено на "він знається на цьому". Також фраза "que este año me sale devolver" була опущена та замінена на загальніший вираз про фінансове благополуччя "в мене грошей кури не клюють", що адаптує культурний контекст. Конверсія - "Не вірю" замінено на "Не можу повірити".

3. - *Tú qué prefieres 100.000 euros en la mano ahora mismo o un millón dentro de diez años?*

- Ni dinero ni pollo, a unos 100 mil pero ya.

- Ja-ja-ja, un pájaro en mano...

- Era agarrado que no vuele.

- Está bueno [72].

- Що вибереш? 100 тисяч євро прямо зараз або мільйон через 10 років?

- Що тут думати 100 тисяч і просто зараз.

- Ха-ха-ха... Обираєш синицю в руках?

- І тримаю її міцно.

- О, так! [73]

Фраза "Ni dinero ni pollo" буквально означає "Ні грошей, ні курки", однак у перекладі було змінено не лише лексичну структуру, але й логіку висловлювання. Переклад спрощений і адаптований, що зберігає загальну суть рішення "взяти гроші негайно". Такий підхід забезпечує зрозумілість для аудиторії, оскільки іспанська фраза не має прямого відповідника в українській. Адаптація відбувається метафорі "краще синиця в руках ніж журавель у небі" для позначення прагматичного вибору. Цей приклад демонструє лексичну заміну. Іспанське прислів'я "un pájaro en mano" буквально перекладається як "птах в руці", але український відповідник – "синиця в руках". Фраза "Está bueno" може буквально перекладатися як "Це добре", однак у перекладі було використано модуляцію.

4. - *Y cuándo te ves esas películas lo puedo saber?*

- *Hora muerta del bar.*

- *A las horas muertas del bar? Joder, debes ser un cinéfilo de la hostia [72].*

- *І коли ж ти дивишся фільми?*

- *Під час простою в барі.*

- *Ти, мабуть, уже став чортовим кіноманом [73].*

“Під час простою в барі” - модуляція, в оригіналі "hora muerta" буквально перекладається як "мертва година", що є іспанською ідіомою для позначення періоду бездіяльності або паузи. Слово "Joder" в іспанській мові є вигук, що передає здивування або емоційність. У перекладі її упущено. Додавання слова "чортовим" у перекладі компенсує відсутність іспанського вигуку, що дозволяє зберегти емоційний заряд фрази. В перекладі змінено порядок слів для забезпечення більш природної структури.

5. - *Yo les espero en la cocina.*

- *No, no hace falta que te vayas.*

- *Si lo digo por mí, porque esto es incómodo de cojones para mí y entonces...*

- *Mira nos vamos a hablar ahí.*
- *Porque si me quedo aquí, sigo yendo igual [72].*
- *E-e... я краще зачекаю на кухні.*
- *Ні-ні, ти не маєш іти.*
- *Просто я ніяково почуваюся. Тому піду, якщо ви не проти.*
- *Тоді поговоримо там. Ходімо, Гекторе.*
- *Ніби я тут нічого не почую [73].*

Модуляція проявляється у зміні логічного акценту з інтенсивного висловлювання “esto es incómodo de cojones para mí” (буквально: “це жахливо незручно для мене”) на більш пом'якшене і культурно адаптоване в українському перекладі “я ніяково почуваюся”. Фраза "de cojones" має грубий характер в оригіналі іспанською мовою і виражає сильну дискомфортність, але в перекладі її усунено. Тут відбувається лексична заміна: оригінальна фраза "Mira" перекладається як "Тоді", оскільки в контексті ця частка виконує функцію сигналу до дії, а не лише звернення на увагу. Також додано ім'я "Гекторе", яке в оригіналі не було вказано, але з контексту стає очевидним, що один персонаж звертається до іншого. Компенсація використана для передачі змісту деяких втрачених елементів через інші частини тексту. “Porque si me quedo aquí, sigo yendo igual.” → “Ніби я тут нічого не почую.” У цьому випадку застосовано синтаксичну транспозицію: оригінальна фраза була перебудована, щоб краще відповідати синтаксичним нормам української мови.

6. - *Confía en mí.*
- *Cariño, llevamos tres años de bar, y ni un trimestre de beneficios. Qué confía en ti, cómo?*
 - *De la misma manera que tú me pediste que yo confiara en ti [72].*
 - *Довірся мені.*
 - *Ми володіємо баром 3 роки і жодного разу не були на коні. І як тобі довіритись?*

- *Так само як ти попросила довіритися тобі [73].*

У цьому випадку модуляція виражається в зміні форми питання. В оригіналі фраза побудована як риторичне запитання з вигуком, що відображає недовіру. В українському перекладі замість риторичного питання використовується фраза з явним сумнівом. Усунення - українському перекладі не передано звертання “*¡Cariño!*”, яке є типовим для іспанської мови. Лексична заміна відбувається при перекладі ідіоми “*ni un trimestre de beneficios*” (буквально: “жодного кварталу прибутків”) на український вираз “жодного разу не були на коні”. У цьому прикладі синтаксична транспозиція проявляється в перебудові речення, щоб зробити його простішим в українському варіанті. “Довірся мені” - переклад адаптує значення і зберігає прямоту висловлювання, однак культурно “*confía*” в іспанській мові несе також певний рівень емоційної близькості, що передається контекстом, а не додатковими словами.

7. - *Una moneda! Quiero una moneda, venga.*

- *A mí no me escuchan...*

- *Cara - los 100 mil, cruz - el millón [72].*

- *Монета. Мені потрібна монетка.*

- *Мене хтось слухає?*

- *Орел - 100 тисяч, решка - мільйон [73].*

У перекладі “*Quiero una moneda*” замінено на “Мені потрібна монетка”. Тут ми бачимо лексичну заміну. У перекладі було усунено вигук “*venga*”, що в іспанській мові часто використовується для підсилення прохання або команди. В українській мові він не потребує еквівалента, оскільки його значення є контекстуальним і може бути сприйняте з інтонації. астосовано модуляцію. Замість прямого твердження “Мене не чують”, яке відповідає оригінальній структурі, перекладач використовує питання “Мене хтось слухає?”. “Орел - 100 тисяч, решка - мільйон” - цей приклад ілюструє синтаксичну транспозицію: порядок слів у перекладі

зберігається, але структура речення трохи змінюється, щоб відобразити українську граматичну норму. Водночас слово “*caja*” замінюється на “орел”, а “*cruz*” — на “решка”, що є типовими еквівалентами для українських відповідників монети.

8. - *La trampa, Paco. Alguna trampa tiene que ver contigo.*

- *Cariño, no hay ninguna trampa, nos quiere ayudar, nada más [72].*

- *Це ж пастка, Пако. Ще свиню підкладете.*

- *Любий, немає ніякої пастки. Батько хоче нам допомогти, ось і все [73].*

У перекладі бачимо модуляцію: фраза “*Alguna trampa tiene que ver contigo*” (яка буквально перекладається як “якась пастка пов'язана з тобою”) замінюється на український ідіоматичний вираз “ще свиню підкладете”, який влучно передає значення підступу або обману. Це приклад лексичної трансформації, що відображає не дослівний переклад, а адаптований відповідник. Застосовано конкретизацію. У перекладі слово “*Cariño*” замінено на “Любий”, що є еквівалентом українського звертання в інтимному або близькому контексті. Хоча дослівно “*Cariño*” може перекладатися як “коханий” або “милий”, конкретизація на рівні відносин між персонажами краще передає їхній емоційний стан. В українському перекладі було додано слово “батько”, яке не згадується в оригіналі. При цьому перекладач усунув нейтральний вираз “*nada más*” (“нічого більше”), оскільки в українській версії цей акцент вже переданий через фразу “ось і все”. Іспанське речення має складну побудову, тоді як в українському варіанті застосовано спрощену структуру з акцентом на кінцеве дійство (обман). Це приклад транспозиції.

9. P: - *Escribe el nombre.*

B: - *Pauli... Pauli tu crees que estás volviendo a hacer?*

T: - *Lo que está pidiendo Héctor tú lo quieres?*

P: - *Añadele, añadele, sí [72].*

П: - Пиши його ім'я.

Б: - Пауло... Пауло, знову за рибу гроші.

Т: - Еее... Пауло, Гектор питає... ти точно хочеш цього?

П: - Так, додай його, так [73].

У перекладі іспанська фраза “¿Tú crees que estás volviendo a hacer?” (буквально: “Ти думаєш, що знову робиш те саме?”) замінена українським ідіоматичним виразом “знову за рибу гроші”. Цей приклад модуляції передає іспанську фразу через українську фразеологію, щоб краще відобразити емоційний підтекст ситуації. У перекладі спостерігається зміна структури речення. В іспанському оригіналі йде послідовне повторення фрази “Añadele” (дослівно: “додай його”), тоді як в українському перекладі повторення прибрано, а порядок слів змінено. Це приклад транспозиції та усунення. У цьому випадку можна також відзначити транспозицію, яка полягає у зміні синтаксичної структури речення.

10. - Paula, al menos que tu hija sepa quién es su verdadero padre... Es broma, o sea, eh, cronológicamente sería imposible, es mucha tensión la que estamos pasando...

- Voy a matarte![72]

- Паула! Донька має знати хто її справжній батько! Е-е-е ... я жартую, це... просто неможливо. Ми всі тут, як на голках. Нерви не витримують.

- Я тебе вб'ю![73]

У перекладі застосовано модуляцію — зміна лексичного вираження, яка не впливає на основний зміст. Оригінальна фраза “al menos que” (буквально: “принаймні”) трансформована в чітку українську фразу “має знати”. Фраза “cronológicamente sería imposible” (буквально: “хронологічно це було б неможливо”) в українському перекладі скорочена до “це... просто неможливо”. У цьому випадку бачимо транспозицію та додавання. Буквальний переклад “ми переживаємо багато напруги” був би

менш природним, тому перекладач використовує фразеологізм “як на голках” і додає ще одну фразу “нерви не витримують”.

У рамках дослідження перекладацьких трансформацій у діалогічному мовленні ми звернемося до специфічного жанру – криміналу. Діалоги в кримінальних творах відіграють ключову роль у розкритті сюжету, створенні атмосфери та розкритті характерів персонажів. Саме в діалогах часто відбувається зіткнення різних соціальних груп, культурних кодів та мовних стилів. Аналіз перекладацьких трансформацій у діалогах кримінальних творів дозволить нам глибше зрозуміти особливості передачі автентичності мови персонажів, а також виявити ті трансформації, які необхідні для адаптації тексту до іншої мовної та культурної реальності.

11. - *Quedamos que entrabas, veías el lugar, le avisaba del panorama Ramón que estaba fuera viendo, qué pasaba y no que salía con 500 pistolas en los bolsillos así sin avisar. Nos estábamos jugando la vida, Carlito.*

- *Por eso hay que ir por todo. Que vamos a traer 10 pistolitas de moramanga?[74]*

- *Сказали, що ти зайдеш, глянеш що там, покличеш Рамона, який був на дворі на шухері і не казали, щоб ти звідти вибіг нав'ючений мішком зі зброєю без попередження. Ми ризикували життям, Карлітосе.*

- *Атож, і мали йти до кінця. Ви хотіли вкрати два нещасних револьвери?[75]*

Перекладач змінює порядок частин речення - це транспозиція. В іспанському варіанті йдеться про те, що Рамон “був на дворі”, після чого він “дивився” (що відбувається). Додавання слова “шухер” допомагає передати кримінальний контекст і додає стилістичного забарвлення. “Ми ризикували життям, Карлітосе.” Тут переклад майже буквальний, але використання ідіоми “грати життям” в іспанському варіанті може потребувати пояснення. В українському перекладі це спрощено до прямого значення —”ризикувати життям”, що є адаптацією. Перекладач також

застосовує модуляцію. В оригіналі йдеться про те, що персонаж “вийшов з 500 пістолетами в кишенях”, що в перекладі змінюється на “нав’ючений мішком зі зброєю” - це лексична адаптація. Частина оригінальної фрази “що дивився, що відбувається” була усунена.

12. - *Son lo mismo que nos tiraron el dato del viejo oeste, dicen que vive solo en un caserón de San Isidro lo único que no sale mucho, así que quizás tenemos adentro.*

- *Tiene un perro?*

- *Carajo me importe el perro lo acabó patadas al perro.*

- *No es tan fácil? Un perro, te puede cagar la vida [74].*

- *Це ти, хто навів нас на цього старого. Очевидно він живе сам в особняку у Сан Ісідро, от тільки він рідко виходить. Можливо, доведеться дати з ним раду.*

- *У нього є собака?*

- *А мені що до того? Я дам собаці чортів.*

- *Це не так легко. Собака може споганити тобі життя [75].*

Тут ми бачимо зміну порядку слів і фраз - транспозицію. Додаткові деталі, такі як можливість проникнення до будинку (“quizás tenemos adentro”), упущені. У цьому реченні відбулася модуляція — замість дослівного перекладу з грубою нецензурною лексикою використовується культурно адаптована фраза “дам чортів”. Адаптація - фраза “nos tiraron el dato” означає “дали нам інформацію”, і замість дослівного перекладу використано більш природне для української мови вираження “навів нас”. Також спостерігається членування речення - складна конструкція з кількох частин речення перетворена в коротші, простіші речення українською мовою.

13. - *Mira!*

- *Eso no lo abrimos ni con mi chota*
- *Hay que agujerearlo por atrás que tiene menos espesor.*
- *Vamos a buscar soplete, es un segundo vamos y volvemos si queremos ello.*
- *Ah, vale, yo me quedo acá por si viene alguien [74].*
- *Поглянь.*
- *Ти ніяк його не відкриєш.*
- *Треба пропалити його ззаду, де він тонший. Візьмімо паяльник. На це піде одна хвилинка, візьмемо паяльник і повернемося. Хочеш я сам сходжу?*
- *А я так і стирчатиму тут, раптом хтось прийде? [75]*

Тут здійснено перестановку та спрощення фрази. Оригінальне речення містить сленгове слово “chota”, яке дослівно перекладається як щось на зразок “поліцейський кийок”, але в контексті має значення інструменту або фізичної сили. Усуненні повторення (“vamos y volvemos”), яке в перекладі передане як “повернемося”. Модуляція - амість дослівного перекладу “проробити отвір ззаду”, використовується “пропалити”. Адаптація фрази “Mira!” є короткою командою, яка зазвичай перекладається як “поглянь” або “дивись”. Замість прямого перекладу “я залишусь тут”, використовується більш розмовна і емоційна фраза “я так і стирчатиму тут”, що також є адаптацією. Складне речення в оригіналі розділене на дві частини в перекладі, що є членуванням речення.

14. - *Pare, pare, esas cosas son robadas?*
- *No.*
 - *Dime las muestras, no quiero saber nada con cosas robadas.*
 - *Pero quizá conoces a alguien que le puedan interesar?*
 - *Sí al dueño. Me gustan los delincuentes las historias locas, pero no quiero participar de ningún delito.*
 - *Bueno, pero para eso es tarde porque las cosas están acá [74].*
 - *Хвилинку, хвилинку, це крадені картини?*
 - *Ні.*

- *Навіть не показуйте. Я не цікавлюся краденим.*
- *Але може знаєш того, хто цікавиться?*
- *Так, це їхній власник. Я люблю бандитів і дикі історії, але не хочу бути спільником.*
- *Трохи пізно, товар вже в тебе вдома [75].*

Слово “esas cosas” (ці речі) було уточнено і замінено на “картини”, оскільки контекст показує, що йдеться про картини. Модуляція виявляється у зміні дієслова “pare” (зупинися) на українське “хвилинку”. Фраза змінює акцент: замість дослівного “не хочу знати нічого про крадені речі” використано модуляцію в більш чіткому й стиснутому виразі “не цікавлюся краденим”. В оригіналі використано довшу конструкцію з уточненням “a alguien que le puedan interesar” (когось, кому це може бути цікаво). У перекладі цю частину спрощено, залишивши лише основну суть - “знаєш того, хто цікавиться?”. Використання “це їхній власник” пояснює, що саме мається на увазі, тобто використана експлікація. Слово “delincuentes” перекладене як “бандити”, що є адекватною адаптацією цього терміну. Перекладач також адаптував слово “cosas” (речі) як “товар”, що краще відповідає контексту кримінальної ситуації.

15. - *Tus documentos y los papeles del auto*

- *Me olvidé de los papeles oficial, pero tengo todo en regla, se lo juro.*
- *Bájese del auto.*
- *Están en mi casa, los puedo ir a buscar.*
- *Bájense los dos [74].*
- *Дайте паспорт і документи на машину.*
- *Офіцере, я забув документи, але вони в порядку, я присягаюся.*
- *Вийдіть з машини.*
- *Вони в мене вдома, я принесу.*
- *Вийдіть з машини обидва [75].*

У перекладі відбулася транспозиція. Експлікація проявляється у спрощенні та скороченні оригінальної конструкції “los puedo ir a buscar” (я можу піти по них) до простішого і більш українського “я принесу”. У перекладі додано дієслово “дайте”, що відповідає контексту наказу. Модуляція: замість дослівного перекладу “спустіться з авто” використано більш природну для української мови конструкцію “вийдіть з машини”, а також “я принесу”. Адаптація: слово “papeles” (папери) перекладено як “документи”, що є стандартним терміном для цього поняття в українській мові.

Проаналізуємо, наскільки часто і яким чином різноманітні перекладацькі трансформації застосовуються для адекватного відтворення структурних та семантичних особливостей іспаномовних драматичних діалогів в українських перекладах. Зокрема, ми дослідимо, які трансформації є найбільш поширеними (табл. 1).

Таблиця 1

Види перекладацьких трансформацій, які найчастіше використовують для передачі драматичного діалогу

Трансформація	Кількість	Відсоток
Лексичні трансформації		
Транскрипція	3	2,3%
Транслітерація	4	3,0%
Калька	4	3,0%
Додавання	8	6,1%
Упущення	10	7,6%
Конкретизація	7	5,3%
Генералізація	5	3,8%
Модуляція	27	20,5%
Граматичні трансформації		
Заміна числа	11	8,3%

Заміна частин мови	13	9,8%
Транспозиція	15	11,4%
Членування речення	1	0,8%
Лексико-граматичні трансформації		
Адаптація	18	13,6%
Компенсація	6	4,5%
Загалом	132	100%

Таким чином для відтворення іспаномовного драматичного діалогу найчастіше використовують лексичні трансформації (51,52%), серед яких найчастіше зустрічається модуляція (20,5%) та додавання (6,1%) з упушенням (7,6%). За ними йдуть граматичні трансформації (30,3%), серед них найпоширенішою є транспозиція (11,4%). Серед лексико-граматичних трансформацій (18,1%) найчастіше зустрічається адаптація (13,6%) та компенсація (4,5%).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Діалогічне мовлення є динамічним і багатограним феноменом, який реалізується в різних комунікативних ситуаціях, виконує інформативні та експресивні функції, і значною мірою залежить від емоційного стану учасників. Переклад таких діалогів вимагає використання лексичних трансформацій для забезпечення адекватності та природності мовлення в мові перекладу. Використання лексичних трансформацій дозволяє адаптувати текст, зберігаючи інформативність та експресивність діалогів, забезпечуючи ефективну комунікацію в новій культурній і мовній реальності.

Граматичні трансформації відіграють важливу роль у перекладі діалогічного мовлення, оскільки дозволяють передати природність і динамічність спілкування, зберігаючи автентичність змісту. Це сприяє кращому сприйняттю перекладу та наближенню його до мови оригіналу. Через граматичні трансформації перекладачі забезпечують відповідність культурним та мовним нормам, роблячи діалоги природними для читача іншою мовою. Лексико-граматичні трансформації допомагають підтримувати баланс між передачею змісту та формою вираження, завдяки чому переклад зберігає не тільки інформативний зміст, але й емоційну насиченість та експресію оригіналу.

Переклад діалогів потребує комплексного використання перекладацьких трансформацій, оскільки вони дозволяють передати не тільки зміст, але й емоційне навантаження, інтонацію та культурні відмінності. Лексичні та граматичні зміни (конкретизація, генералізація, модифікація, транспозиція) є невід'ємними елементами перекладу, особливо коли йдеться про такі складні жанри, як кримінал або комедія. Наприклад, при перекладі гумору важливо враховувати культурні реалії,

щоб зберегти жарт і його вплив на аудиторію, що часто вимагає лексичних замінів або модуляції. У кримінальних діалогах, де персонажі використовують специфічний жаргон або соціальні коди, перекладачі вдаються до транспозиції, адаптації термінології, а також додавання елементів, які допомагають передати атмосферу та стилістичне забарвлення. У всіх випадках ключовим є дотримання автентичності та еквівалентності перекладу, що досягається за допомогою творчого підходу до вибору трансформацій.

ВИСНОВКИ

У підсумку, проведене дослідження дало змогу глибше зрозуміти особливості діалогічного мовлення як складного і багатогранного явища. Діалогічне мовлення є не тільки комунікативним засобом, але й відображає когнітивні, соціокультурні та ситуативно-комунікативні аспекти, що вимагають уваги при його вивченні та перекладі.

Отримані результати показують, що переклад діалогів вимагає не лише знання мовних норм, а й глибокого розуміння культурних контекстів, у яких ці діалоги функціонують. Аналіз особливостей діалогічного мовлення виявив багатогранність синтаксичних конструкцій, експресивність лексики, а також використання невербальних елементів, які відіграють ключову роль у створенні драматичного ефекту.

Проведене дослідження діалогічного мовлення в іспанських драматургічних творах та їхньому перекладі на українську мову дозволило сформулювати низку ключових висновків, які розширюють наше розуміння специфіки перекладу драматичних текстів та взаємодії культур. Діалоги в драматичних творах є не просто засобом передачі інформації, а й відображенням культурних кодів, цінностей та світогляду народу. Перекладач повинен враховувати ці нюанси, аби зберегти автентичність тексту та забезпечити адекватне сприйняття читачем. Контекст, в якому вживається діалог, має вирішальне значення для його розуміння та перекладу. Це стосується як лінгвістичного контексту (попередні та наступні речення), так і широкого культурного та історичного контексту.

Переклад діалогів часто супроводжується різноманітними трансформаціями на рівні лексики, граматики та стилістики. Вибір конкретних трансформацій залежить від багатьох факторів, включаючи

культурні відмінності, жанрові особливості тексту та індивідуальний стиль перекладача.

Лексичні трансформації, такі як транскрипція, транслітерація, калькування, додавання, упущення, конкретизація, генералізація і модуляція, дозволяють зберегти зміст вихідного тексту, адаптувати його до норм цільової мови та забезпечити адекватність перекладу. Граматичні трансформації, такі як зміна числа іменників, заміна частин мови, транспозиція членів речення, дозволяють передати граматичні особливості вихідного тексту та забезпечити природність і плавність викладу в перекладі. Лексико-граматичні трансформації є синтезом лексичних і граматичних змін і дозволяють вирішувати більш складні завдання перекладу.

Аналіз конкретних прикладів з різних жанрів (комедія, кримінал) показав, що вибір трансформацій залежить від багатьох факторів. Найбільш поширеними типами трансформацій є лексичні (модуляція, додавання, упущення) та граматичні (транспозиція, зміна частин мови). Комплексні лексико-граматичні трансформації, такі як адаптація та компенсація, також відіграють важливу роль у перекладі.

Отже, проведене дослідження підкреслює важливість глибокого розуміння діалогічного мовлення в контексті перекладу драматичних творів. Виявлені трансформації на лексичному та граматичному рівнях є необхідними інструментами для досягнення адекватності і збереження естетичної цінності оригіналу. Це дослідження розширює наші знання про специфіку перекладу, відкриваючи нові перспективи для подальшого вивчення і практики в цій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук, О. С. (2015). Особливості перекладу діалогічного мовлення в романі Стефані Маєр *Сутінки. Молодий місяць*. Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка.
2. Андрєєва, Я. Ф., Поліщук, О. М. (2015). Діалог внутрішнього світу особистості. *Pedagogy and Psychology*, (69).
3. Багрій, І. М. (2014). Роль міжкультурної комунікації у формуванні комунікативної компетенції. *Вісник Черкаського університету*, 1, 4-10.
4. Білодід, Ю. М. (2010). Соціолінгвістичні аспекти діалогічного мовлення. *Українська мова і література*, 5, 25-28.
5. Бобошко, Т. М. (2012). Діалогічне мовлення як предмет лінгвістичних досліджень. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, (62), 191-194.
6. Борисенко, Н. Д. (2015). Драматичний твір як об'єкт лінгвістичного дослідження.
7. Вайно, М. Є. (2015). *Сценарна майстерність: написання п'єси, написання кіносценарію*. Івано-Франківськ: Місто НВ.
8. Загнітко, А. П., Домрачева, І. Р. (2001). *Основи мовленнєвої діяльності*. Український культурологічний центр.
9. Клащенко, О. А. (2017). Семантична структура поліфонічного дискурсу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, (7), 84-89.
10. Кощій, Ю. П. (2012). Розмовне та сценічне мовлення: спільне та відмінне (на матеріалі іспанської та української мов). Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка.
11. Кравчук, Ю. А. (2021). Мовні засоби реалізації негативної оцінки в англійському діалогічному мовленні та їхнє відтворення в українському перекладі. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

12. Кондратьєва, О. В. (2013). Когезія в аспекті перекладу. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*, 14, 307.
13. Малахов, В. (1998). М. Бубер і М. Бахтін: акценти філософії діалогу.
14. Матюша, В. І. (2008). Асиметрія в українських перекладах сучасної англійської драми. *Автореферат дисертації*. Київ.
15. Назаренко, А. (2013). Системна структура літературного діалогу. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*, 14, 47.
16. Остапенко, Л. (2009). *Мовленнєва діяльність: теоретичні засади*. Київ.
17. Павлов, М. О. (2000). Драматичний твір очима перекладача. *Мовні і концептуальні картини світу*, 274-282.
18. Павлов, М. О. (2001). Модель перцепції художнього тексту в перекладі творів епічного і драматичного жанрів. *Іноземна філологія*, (32).
19. Пономаренко, Л. (2009). Методи дослідження особливостей драматургічного перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*, (30), 197-202.
20. Пономаренко, Л. (2009). Семіотика театру: невербальні засоби вираження та особливості їх відтворення в перекладі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, (10), 380-383.
21. Рудик, О. (2014). *Мовленнєва поведінка у соціокультурному контексті*. Київ: Видавництво Ліра.
22. Селіванова, О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Довкілля.
23. Сафонова, Н. М. Евфемізми як спосіб перекладу в мілітарно маркованих дискурсах (на прикладі новинних заголовків багатомовних сайтів). Організаційний комітет конференції Олена КАРАМАН, доктор педагогічних наук, професор, ректор Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». (стор. 179).
24. Шінкарук, В. І. (Ред.). (2002). *Філософський енциклопедичний словник*. Абрис.

25. Яценко, Т. В. (2005). Лінгвістика діалогу: традиції та новації. *Український науковий журнал*, 2005.
26. Дудар, Н. В. (2008). Проблеми та тенденції українського діалогічного мовлення. *Мовознавство*, 2008.
27. Запорожець, І. А. (2014). *Мовленнєва поведінка особистості в діалозі*. Київ.
28. Корнєєва, Н. О. (2016). Аспекти діалогічної комунікації в сучасному дискурсі. *Науковий вісник НПУ імені М. П. Драгоманова*, 4(3), 45-50.
29. Левченко, О. І. (2004). Відмінності діалогічного мовлення в українській та англійській мовах. *Іноземні мови*, 1, 27-30.
30. Лозовий, М. І. (2017). Комунікативна стратегія у діалогічному мовленні. *Науковий вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 1(1), 85-90.
31. Мельник, А. В. (2012). Особливості перекладу діалогів в літературі. *Вісник Черкаського університету*, 6, 15-18.
32. Федосенко, М. Г. (2015). Теорія діалогу: принципи та підходи. *Наукові записки університету*, 4(2), 102-107.
33. Ярмолюк, І. (2015). Діалог у п'єсах: стилістичні особливості. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*, (815), 72-76.
34. Alavi, H., Kaivanpanah, S. (2012). Dialogue and its importance in language learning. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 1(3), 83-91.
35. Alexander, R. (2008). *Essentials of dialogue: A resource for educators*. Cambridge University Press.
36. Abad, J. M. C. (1989). Dos dimensiones semióticas del diálogo dramático. *Revista de literatura*, 51(102), 363.
37. Aristotle. (1996). Rhetoric. In J. J. M. Jansen (Ed.), *Aristotle's Rhetoric: A critical guide* (pp. 1-10). Cambridge University Press.
38. Bakhtin, M. M. (1981). *The Dialogic Imagination: Four Essays*. University of Texas Press.

39. Blakemore, D. (1996). Are apposition markers discourse markers? *Journal of Linguistics*, 32, 347.
40. Brioso Santos, H. (2007). Del arte nuevo de deshacer comedias en este tiempo o la adaptación del teatro clásico a la escena actual. In H. Brioso & J. V. Saval (Eds.), *Nuevas aportaciones a los estudios teatrales (del Siglo de Oro a nuestros días)* (pp. 11-24). Alcalá: Universidad.
41. Braga Riera, J. (2011). ¿Traducción, adaptación o versión?: maremágnun terminológico en el ámbito de la traducción dramática. *Estudios de Traducción*, 1, 59-72.
42. Cano Aguilar, R. (n.d.). La sintaxis del diálogo en el Quijote, 133-155.
43. Duffy, G. G. (2010). The role of dialogue in language development. *Language Arts*, 87(4), 237-246.
44. De Toro, F. (1990). *Semiótica y Teatro Latinoamericano*. Buenos Aires: Galerna/IITCTL.
45. Escalada, J. (2017). La especificidad de la escritura teatral. *De Redacción b*.
46. Gil-Bardají, A., Presas, M. (2008). Procedimientos, técnicas, estrategias: operadores del proceso traductor.
47. Haverkate, H. (Ed.). (1987). *La semiótica del diálogo* (No. 6). Rodopi.
48. Jānis, M. (1996). What translators of plays think about their work. *Target*, 8(2), 341-364.
49. Kabatek, J. (2005). Tradiciones discursivas y cambio lingüístico. *Lexis*, XXIX(2), 151-177.
50. Koptilov, V. V. (1971). *Current Issues of Ukrainian Fiction Translation*. Kyiv: Vydavnytstvo Kyivskoho universytetu.
- Linell, P. (2001). *Approaching Dialogue*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
51. Linell, P. (2001). *Approaching Dialogue*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
52. Llovet, E. (1998). Adaptaciones teatrales. *Boletín informativo de la*

Fundación Juan March, 180, 3-16.

53. Martín Zorraquino, M. A., Portolés Lázaro, J. (1999). Los marcadores del discurso. In I. Bosque V. Demonte (Dir.), *Gramática descriptiva de la lengua española* (Vol. III, pp. 4051-4213). Madrid: Espasa Calpe/RAE.

54. Mikhailov, V. A. (2011). The theory of dialogue in communication. *Journal of Communication*, 3(3), 194-203.

55. Nadal, L. (2009). Los culturemas: ¿unidades lingüísticas, ideológicas o culturales? *Language Design: Journal of Theoretical and Experimental Linguistics*, 11, 93-120.

56. Navarro-Brotons, L. (2017). La traducción del humor en el medio audiovisual: El caso de la película de animación *El Espantatiburones* (Shark Tale). *MonTi: Monografías de Traducción e Interpretación*, 2017, 307–329.

57. Piatti, G. (2021). La sintaxis en la conversación: intersubjetividad, construcción y cohesión discursiva. *Plurentes. Artes y Letras*, (12), 023-023.

58. Pavis, P. (2000). *El análisis de los espectáculos: Teatro, mimo, danza, cine* (E. Folch González, Trad.). Barcelona: Paidós.

59.. Pavis, P. (2002). Tesis para el análisis del texto dramático. *Gestos: Teoría y Práctica del Teatro Hispánico*, 17(33), 9-34.

60. Rigual, C. C., Spinolo, N. (2016). Translating and interpreting orality. *MonTI*, Special Issue, 33-54.

61. Rosa, A. A. (2015). Translating orality, recreating otherness. *Translation Studies*, 8(2), 209-225.

62. Schegloff, E. A. (1996). Some practices for referring to persons in talk-in-interaction. *Journal of Pragmatics*, 26(5), 677-700.

63. Snell-Hornby, M., Hönig, H. G., Kußmaul, P., Schmitt, P. A. (1998). *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg Verlag.

64. Steen, G. (1999). Genres of discourse and the definition of literature. *Discourse Processes*, 28(2), 109-120.

65. Tarallo, P. (2018). Funciones del diálogo en la ficción literaria. *La*

Argamasa, 150-172.

66. Van Dijk, T. (1980). *Estructuras y funciones del discurso*. México: Siglo XXI.

67. Van Dijk, T. (2010). *Discurso y contexto*. Barcelona: Gedisa.

68. Young, R. (2004). Dialogic communication in the digital age. *Computers and Composition*, 21(1), 75-90.

69. Zinn, M. (2005). The importance of dialogue in language education. *Journal of Language Teaching and Research*, 6(2), 345-352.

ІЛЮСТРАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

70. Cohn, M., & Duprat, G. (Directores). (2021). *Competencia oficial* [ФІЛЬМ]. Walt Disney Studios Motion Pictures (España), Star Distribution (Argentina).
71. Cohn, M., & Duprat, G. (Directores). (2021). *Офіційний конкурс* [ФІЛЬМ]. Walt Disney Studios Motion Pictures (España), Star Distribution (Argentina). Переклад українською: Sunnysiders.
72. De la Orden, D. (Director). (2022). *El test* [ФІЛЬМ]. Atresmedia Cine, Warner Bros. España, Álamo Producciones Audiovisuales.
73. De la Orden, D. (Director). (2022). *Тест* [ФІЛЬМ]. Atresmedia Cine, Warner Bros. España, Álamo Producciones Audiovisuales. Переклад українською: MGG.
74. Ortega, L. (Director). (2018). *El Ángel* [ФІЛЬМ]. K&S Films, Underground Contenidos, El Deseo, Telefe, Instituto Nacional de Cine y Artes Audiovisuales.
75. Ortega, L. (Director). (2018). *Ангел* [ФІЛЬМ]. K&S Films, Underground Contenidos, El Deseo, Telefe, Instituto Nacional de Cine y Artes Audiovisuales. Переклад українською: MGG.

RESUMEN

El estudio está dedicado al análisis de las peculiaridades de la traducción al ucraniano del discurso dialogado en las obras dramáticas españolas. **La relevancia del tema** se encuentra en el creciente interés por la dramaturgia española, que estimula el intercambio cultural. La complejidad de traducir diálogos que reflejan las emociones y el carácter de los personajes exige un estudio de las técnicas de traducción para garantizar su adecuación y calidad. El estudio también tiene en cuenta las especificidades culturales que pueden afectar a la percepción del texto. Este tema es importante para el desarrollo de los estudios de traducción y la comunicación intercultural. **Objetivo del estudio:** Analizar las peculiaridades de la transmisión del discurso dialogado en las obras dramáticas españolas al ucraniano, para determinar los métodos más eficaces de expresar la interconexión de las réplicas. **Objeto de estudio:** El discurso dialogado en las obras dramáticas españolas.

En el estudio se utilizaron los siguientes **métodos:** Análisis textual, método comparativo, análisis de contenido, método de interpretación, método empírico, método comparativo e histórico.

La novedad científica de los resultados obtenidos es un análisis exhaustivo del discurso dialogado en textos dramáticos de autores españoles y su traducción al ucraniano. Se ha profundizado en el estudio de la relación entre los elementos lingüísticos y no verbales, lo que permite comprender mejor el papel del contexto en la transmisión de emociones y significados en el diálogo dramático.

La importancia práctica de los resultados de la investigación radica en dos aspectos principales: Los resultados obtenidos en este trabajo suponen una cierta aportación a la teoría general de la traducción, la lingüística comparada y la gramática teórica de las lenguas española y ucraniana. El estudio de las

particularidades del discurso dialogado en los textos dramáticos permite profundizar en los mecanismos de la comunicación intercultural y de la traducción, así como en la relación entre los elementos lingüísticos y no verbales, lo que enriquece los fundamentos teóricos de estas disciplinas. Orientación lingüístico-didáctica. Los resultados del estudio pueden utilizarse en la enseñanza de cursos prácticos de traducción en la educación superior, en particular en cursos relacionados con la gramática teórica de lenguas extranjeras y ucranianas. Esto incluye el estudio de secciones como «Diálogo», «Categoría de modalidad», así como aspectos comunicativos del habla. Los enfoques desarrollados pueden servir de base para la creación de materiales didácticos que contribuyan a mejorar la calidad de la formación en el campo de la traducción y la lingüística.

El trabajo examina detalladamente las diversas transformaciones léxicas, gramaticales y léxico-gramaticales utilizadas por los traductores para garantizar la adecuación y la perfección estética de la traducción. La traducción de diálogos exige un enfoque global que incluye el conocimiento de las lenguas, los contextos culturales y los recursos literarios. Los traductores utilizan una amplia gama de transformaciones (léxicas, gramaticales, léxico-gramaticales) para adaptar el texto a la lengua y la cultura de destino. La elección de transformaciones específicas depende de muchos factores, como el contexto, el estilo del autor, el género y las diferencias culturales. Las transformaciones más utilizadas son las léxicas (modulación, adición, omisión) y las gramaticales (transposición, cambio de partes de la oración). Las transformaciones complejas (adaptación, compensación) ayudan a transmitir los matices del original.

Palabras clave: traducción, diálogos, drama, transformaciones, vocabulario, gramática, cultura, contexto.